

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Kateřiny Šimáčkové (soudkyně zpravodajky) a soudců Ludvíka Davida a Vojtěcha Šimíčka, o ústavních stížnostech stěžovatelů:

- a) **Ch.-H. Ch.**, zastoupeného Mgr. Miroslavem Krutinou, advokátem se sídlem Vyšehradská 27, Praha 2, proti usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 161/2018 ze dne 30. 5. 2019 a usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. Nt 407/2018 ze dne 27. 9. 2018;
- b) **S.-K. Ch.**, zastoupeného stejným advokátem, proti usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 139/2018 ze dne 16. 5. 2019 a usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. Nt 410/2018 ze dne 7. 8. 2018;
- c) **Y.-Ch. Ch.**, zastoupeného stejným advokátem, proti usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 134/2018 ze dne 18. 4. 2019 a usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. Nt 408/2018 ze dne 21. 8. 2018;
- d) **H.-L. Ch.**, zastoupeného stejným advokátem, proti usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 160/2018 ze dne 17. 6. 2019 a usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. Nt 409/2018 ze dne 9. 10. 2018;
- e) **Ch.-A. L.**, zastoupeného stejným advokátem, proti usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 131/2018 ze dne 17. 6. 2019 a usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. Nt 406/2018 ze dne 7. 8. 2018;
- f) **W.-K. L.**, zastoupeného stejným advokátem, proti usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 127/2018 ze dne 18. 4. 2019 a usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. Nt 405/2018 ze dne 14. 8. 2018;
- g) **Y.-Ch. L.**, zastoupeného stejným advokátem, proti usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 140/2018 ze dne 31. 5. 2019 a usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. Nt 404/2018 ze dne 21. 8. 2018 a
- h) **H.-Ch. W.**, zastoupeného stejným advokátem, proti usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 138/2018 ze dne 16. 5. 2019 a usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. Nt 403/2018 ze dne 14. 8. 2018

za účasti **Vrchního soudu v Praze a Městského soudu v Praze** jako účastníků řízení a **Městského státního zastupitelství v Praze** jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Usneseními Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 To 161/2018 ze dne 30. 5. 2019, sp. zn. 14 To 139/2018 ze dne 16. 5. 2019, sp. zn. 14 To 134/2018 ze dne 18. 4. 2019, sp. zn. 14 To 160/2018 ze dne 17. 6. 2019, sp. zn. 14 To 131/2018 ze dne 17. 6. 2019, sp. zn. 14 To 127/2018 ze dne 18. 4. 2019, sp. zn. 14 To 140/2018 ze dne 31. 5. 2019 a sp. zn. 14 To 138/2018 ze dne 16. 5. 2019 a usneseními Městského soudu v Praze sp. zn. Nt 407/2018 ze dne 27. 9. 2018, sp. zn. Nt 410/2018 ze dne 7. 8. 2018, sp. zn. Nt 408/2018 ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. Nt 409/2018 ze dne 9. 10. 2018, sp. zn. Nt 406/2018 ze dne 7. 8. 2018, sp. zn. Nt 405/2018 ze dne 14. 8. 2018, sp. zn. Nt 404/2018 ze dne 21. 8. 2018 a sp. zn. Nt 403/2018 ze dne 14. 8. 2018 bylo porušeno základní právo stěžovatelů nebýt

mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu podle čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

II. Tato rozhodnutí se proto ruší.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Vůči stěžovatelům, kteří se považují za občany Tchaj-wanu, jsou vedena řízení o vydání (extradiční řízení) do Čínské lidové republiky (dále jen „ČLR“). Obecné soudy rozhodly, že je přípustné vydání stěžovatelů k trestnímu stíhání do ČLR pro trestný čin podvodu. Stěžovatelé se měli podvodu dopustit tím, že se jako organizovaná skupina vydávali za policii ČLR, prokurátory a další představitele státních orgánů ČLR a jiných subjektů, prostřednictvím internetové komunikace z nemovitosti v Praze kontaktovali občany ČLR žijící v Austrálii a přiměli je k převedení různě vysokých částek na bankovní účty v ČLR.
2. Stěžovatelé podali ústavní stížnosti proti usnesením Městského soudu v Praze a Vrchního soudu v Praze o přípustnosti jejich vydání do ČLR. Ústavní soud odložil vykonatelnost rozhodnutí obecných soudů o přípustnosti vydání.
3. Stěžovatelé podali žádosti o mezinárodní ochranu. Po vydání napadených rozhodnutí obecných soudů o přípustnosti jejich vydání udělilo Ministerstvo vnitra dne 10. července 2019 stěžovatelům doplňkovou ochranu na dobu 12 měsíců. Ministerstvo vnitra dospělo k závěru, že stěžovatelům v případě návratu do ČLR či vydání k trestnímu stíhání do ČLR hrozí nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14 odst. 2 písm. a) zákona o azylu, tedy „uložení nebo vykonání trestu smrti“, a písm. b), tedy „mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu“.
4. Stěžovatelé následně opětovně požádali o propuštění z předběžné vazby a poukázali na to, že jim byla udělena doplňková ochrana. Městský soud i vrchní soud žádosti stěžovatelů zamítly, tato usnesení však zrušil Ústavní soud nálezem sp. zn. II. ÚS 3219/19 ze dne 26. 11. 2019. Udělená doplňková ochrana bránila výkonu extradice, a další držení stěžovatelů v předběžné vazbě tak postrádalo stanovený účel. Obecné soudy zamítnutím žádostí o propuštění porušily právo stěžovatelů na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 a 5 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).
5. Podle informací vyplývajících z napadených rozhodnutí vrchního soudu nebylo zahájeno trestní stíhání vůči stěžovatelům na území České republiky. Poznatky, které byly získány na území z jejich trestní činnosti, byly předány čínské straně, která na jejich podkladě trestní stíhání zahájila. Vrchní soud podrobně odůvodnil, z jakého důvodu jsou splněny podmínky pro to, aby trestní stíhání bylo vedeno nikoliv v České republice, ale ve vyžadujícím státě (viz dále bod 24).
6. Po právní moci rozhodnutí vrchního soudu se 31. července 2019 ministryně spravedlnosti obrátila na Nejvyšší soud s návrhem na přezkoumání rozhodnutí obou soudů. Ministryně spravedlnosti měla pochyby o tom, jestli soudní rozhodnutí nejsou

v rozporu s čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). V souladu s § 95 odst. 5 ZMJS proto předložila Nejvyššímu soudu návrh na přezkoumání rozhodnutí městského i vrchního soudu. Nejvyšší soud návrhy ministryně zamítl osmi usneseními; první z nich bylo usnesení sp. zn. 11 Tcu 105/2019 ze dne 30. 11. 2019 a ostatní z něj vycházely.

A. Průběh extradičního řízení

7. V lednu 2018 nařídil městský soud předběžnou vazbu stěžovatelů. Městské státní zastupitelství v Praze v rámci předběžného šetření vyrozumělo Ministerstvo spravedlnosti, které následně o zatčení stěžovatelů informovalo Ministerstvo zahraničních věcí ČLR. Žádost čínských úřadů o vydání stěžovatelů předalo Ministerstvo spravedlnosti státnímu zastupitelství v únoru 2018. Ministerstvo spravedlnosti od čínských úřadů vyžádalo zatýkácí rozkazy, popis skutku, právní kvalifikaci a odkaz na ustanovení právních předpisů ohledně každé vyžádané osoby, text právních předpisů, z nichž vyplývá, že jednání je trestným činem; prohlášení o promlčení trestního stíhání, popis každé osoby s informacemi o její identitě a státním občanství, popis důkazů, jež jsou k dispozici čínským státním orgánům. Čínskou stranou bylo poskytnuto ujištění, že nebude uložen ani vykonán trest smrti, že dotčené osoby nebudou předány do třetího státu, dále že pokud budou vyžádané osoby odsouzeny k trestu odnětí svobody, budou mít právo na podmíněčné propuštění po výkonu dvou třetin uloženého trestu, ujištění o uplatnění zásady speciality (žádná z osob nebude stíhána či odsouzena nebo omezena na svobodě za jiný trestný čin spáchaný před vydáním, než pro který byla vydána) a ujištění o reciprocitě (dále je používán rovněž termín „diplomatické záruky“).

8. Státní zastupitelství si opatřilo zprávy o dodržování lidských práv v trestním řízení v ČLR od Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva zahraničních věcí (dále jen „MZV“), odboru lidských práv a transformační politiky. MZV začátkem března 2018 zaslalo státnímu zastupitelství informace o stavu lidských práv v Čínské republice, jež vypracovalo ve spolupráci se Zastupitelským úřadem České republiky v Číně a opřelo se o zprávy MZV USA za rok 2016, závěrečná doporučení Výboru OSN proti mučení a další zprávy. Ve spisu je také shrnutí zprávy MZV USA za rok 2017 s podobnými závěry jako zpráva za rok 2016. Ve spisu je také zpráva Human Rights Watch za rok 2017 od Ministerstva vnitra, Odboru azylové a migrační politiky.

9. Ze zprávy MZV vyplývá, že případy nelidského, ponižujícího zacházení či mučení jsou v posledních pěti letech zaznamenány pravidelně: „Za posledních 5 let prošlo čínské soudnictví řadou pozitivních změn (...). Nelze však hovořit o tom, že by soudní systém ČLR byl nezávislý, ba naopak, plně podléhá kontrole Komunistické strany Číny (KSC). V případech, kdy KSC vyhodnotí, že daný případ je „politicky citlivý“ s možným destabilizačním potenciálem, pak aktivně zasahuje do vyšetřování a soudního procesu. Za posledních 5 let pak pravidelně zaznamenáváme případy nelidského zacházení, ponižujícího zacházení a v některých případech i mučení. Tyto případy nejčastěji souvisejí s výslechy lidskoprávních aktivistů či osob (i členové KSC) podezřelých z korupce (včetně zpronevěry peněz) nebo jiného nežádoucího chování poškozujícího image KSC. V těchto a dalších případech není dodržováno právo na spravedlivý proces. Vzhledem k roli KSC se jedná o charakteristiku platnou pro celé území ČLR.“ Ministerstvo zahraničních věcí uzavřelo, že „na základě průběžného sledování stavu lidských práv a vnitropolitických reforem v zemi ... existuje reálná možnost, že osoby

vydané do ČLR mohou být podrobeny nelidskému zacházení, v krajních případech i mučení v průběhu výslechu, zejména pak v politicky citlivých případech. Nelze mít ani za to, že Čína bude plně dodržovat diplomatická ujištění, že daná osoba či osoby nebudou podrobeny zacházení v rozporu s článkem 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv” (zdůraznění odstraněno).

10. Pro podložení svých závěrů MZV odkázalo na některé zprávy mezinárodních organizací. Podle závěrečných doporučení Výboru OSN proti mučení v rámci periodického přezkumu výbor „obdržel řadu zpráv o případech mučení. Podle výboru je toto jednání pevnou součástí systému čínské trestní justice, v níž je obvinění založeno na vynuceném přiznání. Ačkoli se situace v tomto směru mírně mění k lepšímu, případy takto získaných doznání nejsou ojedinělé. Závěrečná doporučení výboru potvrzují vliv Komunistické strany Číny na rozhodování soudních orgánů, zvláště pak v politicky citlivých kauzách.“ Ačkoliv po novelizaci trestního řádu v letech 2012 a 2014 zaznamenal výbor mírně pozitivní posun v tom, že mučení je nepřijatelné, „interpretace mučení stále není v souladu s požadavky mezinárodní úpravy“. Výbor proti mučení shledal, že je stále „velká mezera mezi legislativou a implementací. (pozn. čínská strana přitom existenci mučení přiznala, když oficiální místa vyzývají soudy, aby nebrali v potaz důkazy, které jsou vynuceny mučením).“ Mučení je v případech politicky motivovaných případů či při vyšetřování korupce využíváno jako nástroj získání výpovědi a přiznání. Nelidské zacházení a mučení byly využívány jako prostředek výslechu i po veřejném prohlášení ministra veřejné bezpečnosti a nejvyššího státního zástupce z roku 2016, kteří tyto praktiky označili jako nepřijatelné pro získávání důkazních materiálů.

11. Podmínkám ve věznicích se podle MZV věnuje zpráva MZV USA o stavu lidských práv v zemi za rok 2016. Vězněným osobám je odmítán přístup k adekvátní lékařské péči, čímž jsou běžně trestáni vězni svědomí. Čínská vězení jsou přeplněná a jsou tam špatné hygienické podmínky. Panují tam přísná disciplinární opatření a vážně je omezena možnost vězňů komunikovat s vnějším světem či praktikovat náboženství. Ze zprávy MZV z března 2018 dále vyplývá, že „[s]tandardy čínských věznicích jsou nízké. Ve věznicích panují přísné podmínky, které umožňují jen velmi omezený pohyb. Přeplněné cely, nevyhovující hygienické a stravovací podmínky jsou běžné. Jsou známé případy, kdy občané EU byli drženi v cele o velikosti 25m² s dalšími 22 vězni, tuto celu směli opustit jen dvakrát v týdnu bez přístupu na denní světlo. V zimních měsících jsou pak věznice nedostatečně vytápěné. Vězni jsou tak často nemocní.“

12. Zpráva MZV z 22. března 2018 se věnuje i stavu soudnictví: „Čína zdokonaluje a zefektivňuje svůj systém v soudnictví, jde však jiným směrem než západní systém založený na nezávislosti soudnictví. Vše podléhá Straně, neexistuje jistota spravedlivého soudního procesu. (...) [N]emůžeme očekávat, že v krátkodobém nebo střednědobém horizontu soudnictví či konkrétně právo na spravedlivý proces dozná pozitivních změn. Trend bude spíše opačný.“ Podle MZV přes pozitivní změny nelze vůbec hovořit o nezávislosti soudnictví. Podle zprávy Human Rights Watch za rok 2017 režim izoluje své odpůrce a hlášeny jsou i případy zmizení. Zpráva Amnesty International 2017/18 připomíná, že legislativa upravující činnost tajných služeb jim poskytuje neomezené pravomoci, postrádající například záruky na ochranu proti svévolnému zadržení.

13. MZV doplnilo rovněž informace, jež se týkaly vydávání tchajwanských občanů do pevninské Číny. V průběhu předběžného šetření totiž zadržení uváděli, že když spáchá

skutek čínský občan z pevniny, neuloží se mu takový přísný trest jako těm z Tchaj-wanu. Dále se obávali, že policie je fyzickým násilím donutí k přiznání, ačkoli skutek nespáchali. MZV uvedlo, že nemá informace, které by poukazovaly na nedodržování lidských práv při výkonu trestu na základě tchajwanského původu. „Nelze však vyloučit, že osoby mohou být exemplárně potrestány (s poukazem na schopnost čínských soudů jednat, resp. neschopnost tchajwanských soudů). S ohledem na stav nezávislosti čínské justice může do trestního řízení vstupovat politický zájem Komunistické strany Číny.“ Z extranetu Nejvyššího státního zastupitelství státní zastupitelství opatřilo i další zprávu MZV ke stavu lidských práv v Číně, která se značně překrývala s výše uvedenými informacemi.

14. Od čínských státních orgánů si státní zastupitelství vyžádalo ujištění k určitým otázkám. Nakonec byla poskytnuta tato ujištění: (a) podle trestního zákoníku nezahrnuje maximální trest za zpronevěru (neboli podvod) trest smrti, takže po svém vydání do ČLR nebudou vyžádané osoby odsouzeny k trestu smrti za podvod; (b) vyžádané osoby budou moci požádat o podmíněné propuštění; (c) bude dodržena zásada speciality; (d) vyžádané osoby nebudou po vydání předány třetímu státu bez souhlasu českých orgánů z důvodu trestných činů, které spáchaly před předáním; (e) čínské orgány poskytnou reciproční spolupráci v případech obdobných žádostí českých orgánů; (f) čínské orgány nebudou v budoucnu trvat na vyšším ověření v případě žádostí o vydání podaných českými orgány (nóta ze 7. února). Přiloženy byly zatýkácí rozkazy, citace trestního zákoníku i dalších předpisů, včetně předpisů o pravomoci státních orgánů stíhat pachatele, příslušnosti státních orgánů k extradičnímu řízení, či ustanovení o podmíněném propuštění, prohlášení o promlčení a dokument s názvem Zákonná práva podezřelého z trestného činu poté, co byl vydán do Čínské lidové republiky, a citace zákona o vězeňství. Po další komunikaci doplnily čínské státní orgány ujištění: g) že k požadavku státních orgánů umožní návštěvu místa vazby vyžádaných osob a setkání s nimi (v reakci na žádost, aby konzulární pracovníci mohli osoby navštívit a mluvit s nimi bez přítomnosti třetí osoby) a h) že pracovníci České republiky se budou moci účastnit veřejného soudního jednání ve věci vyžádaných osob a i) že na žádost budou české státní orgány informovány o výsledku trestního řízení a obdrží kopie konečných rozhodnutí ve věci. V červenci 2018 čínské státní orgány zaslaly soubor důkazů, o které se opírá trestní stíhání. V rámci vyžádaných ujištění absentoval příslib, že konzulární pracovníci budou moci s vydanými osobami mluvit bez přítomnosti třetích osob. V tomto ohledu čínská strana přislíbila setkání konzulárních pracovníků s vězňenými v souladu s ustanoveními vztahujícími se na návštěvy v čínských vězeních, nepřislíbila však, že setkání proběhnou bez přítomnosti třetích osob.

15. Státní zastupitelství získalo od Eurojustu i přehled, ve kterých členských zemích Evropské unie byly v posledních třech letech vydány osoby do Čínské lidové republiky a s jakým výsledkem. Následující země mají s ČLR dvoustranné úmluvy o vydávání: Belgie, Bulharsko (vydání dva čínští občané, bez ujištění), Francie (vydány 2 osoby), Litva (zatím nevyužita), Portugalsko (1 řešený případ v roce 2014, osoba však nebyla vydána, neboť nebylo poskytnuto ujištění o neuložení trestu smrti; navíc se jednalo o občanskoprávní věc), Rumunsko (zatím nevyužita); Španělsko. Ve Španělsku bylo sedm případů, z nichž dvě vydání byla uskutečněna, přičemž byly vyžádané diplomatické záruky, že nebude uložen trest smrti a pro případy doživotí, že bude umožněno po určité době požádat o propuštění. Později obdrželo státní zastupitelství informace o vydání 121 podezřelých tchajwanského původu do ČLR. V tomto případě Španělsko obdrželo

žádosti o vydání jak od ČLR, tak od Tchaj-wanu. Upřednostnilo vydání do ČLR před vydáním do Tchaj-wanu, neboť Španělsko má plnohodnotné diplomatické vztahy a dvoustrannou smlouvu s ČLR, a nikoli s Tchaj-wanem, a zároveň žádost o vydání do ČLR obdrželo Španělsko dříve. V rozhodnutí Nejvyššího soudu Španělska, č. 21/2016 z 16. února 2018, který se s otázkou lidských práv vydávaných osob vypořádal tak, že takové tvrzení musí být upřesněno ve vztahu ke konkrétní osobě a konkrétnímu skutku. Mimo rámec dvoustranných smluv Maďarsko řešilo tři případy. Jeden byl ukončen kvůli promlčení, ve druhém čínský občan souhlasil se svým předáním a ve třetím čínský občan sám odjel do ČLR (Maďarsko jeho trestní řízení předalo po ujištění, že mu nebude uložen trest smrti). Ve Slovinsku byl otevřen jeden případ vydání, kdy soudy shledaly vydání přípustným, ale ministerstvo spravedlnosti s ohledem na nedostatečnost záruk týkajících se podmínek výkonu trestu, konkrétně situace ve věznicích, jako je hygiena, teplota, volný pohyb, čerstvý vzduch, větrání, samostatný kavalec apod. vydání nepovolilo. Dále v lednu 2018 ve Slovinsku uzavřela policie rozsáhlé vyšetřování podobného případu rovněž s osobami tchajwanského původu, který je nyní projednáván u tamního ústavního soudu. Stíháno bylo jedenáct osob, z nichž sedm bylo uprchlých. Ve Švédsku se objevil jeden případ v roce 2015, ale vydání bylo odmítnuto z důvodu promlčení. Žádné případy vydání nebyly v posledních třech letech zaznamenány v Rakousku, Chorvatsku, Dánsku, Estonsku, Finsku, Německu, Irsku, Itálii, Lotyšsku, Litvě, Lucembursku, Maltě, Polsku, Slovensku, Nizozemí a Velké Británii.

16. Dne 17. července 2018 předložilo státní zastupitelství městskému soudu návrh na rozhodnutí o přípustnosti vydání všech stěžovatelů po provedení předběžného šetření. Navrhla, aby bylo vedeno společné řízení ohledně všech vyžádaných osob. Státní zastupitelství uvedlo, že ujištění týkající se možnosti monitorovat průběh trestního řízení a jeho soulad s čínskými právními předpisy a zásadami vyplývajícími z čl. 6 Úmluvy a Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání skýtá reálnou a uskutečnitelnou záruku, takže není důvodná obava, že by čínské trestní řízení bylo v rozporu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách. Státní zastupitelství vysvětlilo, proč akceptovalo, že čínská strana neposkytla ujištění o právu konzulárních pracovníků kontaktovat vyžádané osoby bez přítomnosti třetích osob. Zástupci čínské strany totiž během jednání v květnu 2018 vysvětlili, že podle mezinárodního konzulárního práva mají konzulární pracovníci takové práva pouze vůči státním příslušníkům svého vlastního státu. Tento argument státní zastupitelství přijalo.

17. Stěžovatelé namítli, že v ČLR není nezávislá justice, že podmínky v čínských vězeních jsou velmi špatné, a že nevěří, že by ČLR dodržela poskytnutá ujištění. Své obavy opřeli o informace poskytnuté MZV a pořízené samotným státním zastupitelstvím, z nichž vyplývalo, že soudnictví není nezávislé, ale je pod politickou kontrolou Komunistické strany. Měli obavy z používání mučení v průběhu trestních řízení. Předložené důkazy podle nich nepředstavují dostatečně ucelený soubor důkazů, aby skýtaly záruku, že se nebude jednat o vykonstruovaný proces. Ke svým obavám stěžovatelé přiložili i další důkazy, a sice tiskovou zprávu Úřadu vysokého komisaře pro lidská práva (dále též „OHCHR“) ze dne 18. května 2018, podle níž odborníci OSN kritizují rozhodnutí Španělska vydat osoby tchajwanského původu do ČLR takto: „trestem, který [dotčeným osobám] hrozí za trestné činy v extradičním příkaze, by mohl vést k přísným sankcím, například k nucené práci, či dokonce výkonu trestu smrti.“ Dále doložili stanovisko ředitele Taipejské hospodářské a kulturní kanceláře k vydání

vyžádaných. Ten se obává, že obvinění by nebyli vystaveni spravedlivému soudu, bude s nimi zacházeno špatně a mohou být mučeni a odsouzeni i k nepřiměřeně vysokému trestu odnětí svobody a požádal, aby byli podezřelí k vykonání trestu posláni na Tchaj-wan anebo jej vykonali v České republice. Stěžovatelé předložili i vyjádření Amnesty International ke stavu lidských práv v Číně, jež uvádí: „Čínský právní systém obecně používá příliš vágní termíny, které mohou být lehce zneužity podle potřeby. Obvinění ze separatismu, podvratné činnosti, ohrožení národní bezpečnosti nebo národních zájmů se totiž objevují velmi často, a to takřka u jakéhokoli zločinu. Nedostatky v systému soudnictví a trestním právu dále umožňují mučení a jiné špatné zacházení a nespravedlivé procesy.“ Později přiložili stěžovatelé stanovisko Českého helsinského výboru.

B. Obsah napadených rozhodnutí

18. Městský soud rozhodl napadenými usneseními postupně o přípustnosti vydání všech stěžovatelů k trestnímu stíhání do ČLR pro skutek uvedený v příloze žádosti o vydání pro skutek trestného činu podvodu podle čínského trestního práva, a to dle § 95 odst. 1 ZMJS a podle čl. 16 odst. 1 Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (publ. pod č. 75/2013 Sb. m. s.). Pokud jde o důvody znemožňující vydání, městský soud konstatoval, že nesporně v individuálních případech k porušování vnitrostátních předpisů a mezistátních úmluv v rámci trestního řízení v ČLR dochází, a patrně i ve větším rozsahu, než je tomu v České republice, i s ohledem na zcela diametrální rozlohu, počet obyvatelstva a obecně jiné životní podmínky a kulturní zvyky. Jak však vyplývá i z předložených ujištění státních orgánů ČLR, státní orgány brání výskytu a opakování obdobných situací, přičemž k tomu přispívají i širší možnosti kontroly a stížností ze strany různých institucí, v daném případě i našich zastupitelských orgánů. Vydání podmínil městský soud diplomatickými zárukami.

19. Na základě stížností stěžovatelů vrchní soud napadenými usneseními jednotlivá usnesení městského soudu zrušil ve výroku o přijetí ujištění a znovu rozhodl tak, že vydání stěžovatelů je přípustné za současného přijetí upřesněných diplomatických záruk.

20. Ve vztahu k pochybám MZV, zda Čína bude plně dodržovat poskytnutá diplomatická ujištění, podle vrchního soudu „v posledních letech nebyl ve výkonu trestu žádný český občan a zastupitelský úřad nemá přímou referenci o poměrech v čínských věznicích a v uvedené zprávě rovněž není jakákoliv zmínka o tom, že v minulosti by tento úřad s kontrolou dodržování záruk vztahujících se k vydané osobě měl jakékoliv vlastní nebo alespoň zprostředkované informace, tím spíše takové, které by odůvodňovaly vyjádření pochybností o dodržování takových záruk.“ (bod 18 usnesení). Vrchní soud se zabýval též tím, jestli ujištění neposkytl jiný subjekt než ten, který je k tomu oprávněný. Dožádanému státu podle něj nepřísluší provádět šetření, zda při formulaci jednotlivých dokumentů, v nichž jsou zakotveny záruky, byla dodržena pravidla založená politickými zvyklostmi či vnitrostátními předpisy vyžadujícího státu. V čl. 50 extradičního zákona ČLR je upravena působnost generální prokuratury a nejvyššího soudu při poskytování záruk týkajících se mezi trestního stíhání či uložení trestu. Není důvodu pochybovat o tom, zda vyžadující stát postupoval podle svých zákonů při formulaci extradiční žádosti. Je na vyžadujícím státu, aby posoudil, jestli přísluší čínského nejvyššímu soudu poskytnout záruku týkající se omezení možného trestu, jež spočívá v konstatování, že určitý druh trestu nemůže být uložen, protože to zákony nepřipouštějí.

21. Podle vrchního soudu městský soud nezastíral, že v oblasti justice a vězeňství je celá řada problémů s respektováním práv a svobod u trestně stíhaných osob, byť lze konstatovat snahu o jejich postupné odstraňování a zlepšování celkové situace. Tyto negativní poznatky by se nicméně musely týkat „buď takové skupiny obviněných a odsouzených, do níž lze podřadit i vyžadovanou osobu nebo musí být tak rozvinutým a v dožadujícím státě samozřejmým jevem, že je vysoce pravděpodobné, že v rámci trestního řízení nebo výkonu trestu by postihly i tuto osobu. Pro konstatování takového stavu není třeba důkazu, že vyžádanou osobu nutně porušení práva na spravedlivý proces nebo porušení zákazu mučení postihne, postačuje důvodná pravděpodobnost, že takový následek vznikne.“ (bod 24 usnesení). Dále vrchní soud konstatoval, že „městský soud (...) provedl důkaz řadou dokumentů, popisujících situaci především v soudnictví a vězeňství ve vyžadujícím státě, a nedospěl k závěru, že by vytykaná porušení práva na spravedlivý proces před čínskými soudy byla natolik četná a hromadně se vyskytující, že by je bylo možné obecně vztáhnout na celou justici ve vyžadujícím státě, nebo že by hrozilo i v případě vydání osoby vyžádaného.“ (bod 25 usnesení). Podpůrně vrchní soud odkázal na soudní praxi jiných států Evropské unie při posuzování žádostí o vydání. Kdyby byly poměry, pokud jde o respektování práv obviněných na spravedlivý proces a zákaz mučení, natolik odstrašující a neudržitelné, jistě by uvedené státy neprohlašovaly vydání za přípustné.

22. Vrchní soud odkázal na judikaturu, podle níž se zkoumá, je-li vyžadující stát smluvní stranou mezinárodních úmluv zaměřených na ochranu lidských práv a základních svobod a obsahují-li tyto úmluvy funkční mechanismy kontroly jejich dodržování. Je potřeba zkoumat, jestli ze zpráv o dodržování lidských práv vyplývají podstatné důvody domnívat se, že porušení zákazu mučení v daném případě opravdu hrozí [odkázal na nálezný sp. zn. I. ÚS 752/02 ze dne 15. 4. 2003 (N 54/30 SbNU 65)]. Městský soud provedl dokazování řadou dokumentů popisujících situaci ve vězeňství a soudnictví a neshledal, že by porušení práva na spravedlivý proces byla natolik četná a hromadně se vyskytující, že by bylo možné je obecně vztáhnout na celou justici nebo že by reálně hrozilo i v případě vydání stěžovatelů. Z formulace skutku se jeví, že případné trestní stíhání nemá mít politický charakter, neboť se jedná o čin majetkové povahy. Ze zpráv o lidských právech v Číně se nepotvrzuje ani snaha přísněji postihovat osoby pocházející z Tchaj-wanu. Podle vrchního soudu pak horší materiální podmínky ve věznicích samy o sobě nelze bez dalšího považovat za překážku extradice. Informace o vydávání tchajwanských občanů do Číny od MZV vyhodnotil vrchní soud tak, že „snaha ČLR o vydání vyžádaných, byť jsou občané Tchaj-wanu, má své jasné a logické procesní důvody a nelze je zaměňovat za snahu o potlačování této národnostní skupiny“ (bod 28 usnesení).

23. Ohledně záruky spravedlivého procesu a dodržování zákazu mučení a špatného zacházení v trestním řízení i v případném výkonu trestu a dalších otázek se vrchní soud sám obrátil prostřednictvím velvyslanectví na čínské státní orgány a doplnil další ujištění ČLR. Rovněž požádal o ujištění, že vyžádané osoby budou mít záruku komunikace se zástupci zastupitelského úřadu České republiky jak z podnětu zastupitelského úřadu, tak k žádosti vyžádaných. Obdržel od nich dodatek označený jako Práva podezřelých z trestných činů podle zákonů po jejich vydání do ČLR. Čínské státní orgány poukazují na to, že ČLR přistoupila k více než 20 mezinárodním úmluvám o lidských právech, včetně Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání. Dále obsahují ustanovení čínského trestního práva, včetně zákazu využívat

mučení k doznání viny a práv podezřelých osob během trestního stíhání, i práv vězňených osob. Ohledně návštěvy konzulárních pracovníků potvrdil čínský zastupitelský úřad, že konzulární pracovníci České republiky budou moci navštívit vězňené osoby v souladu s čínskými právními předpisy. Výčet těchto ujištění tedy vrchní soud doplnil do výroku v části týkající se těchto záruk. Tato ujištění podle něj odpovídají požadavkům judikatury Nejvyššího soudu (sp. zn. 11 Tcu 43/2009) i Ústavního soudu [nález sp. zn. I. ÚS 2462/10 ze dne 10. 11. 2010 (N 221/59 SbNU 195)].

24. K námitce, že trestný čin byl spáchán částečně na území České republiky, vrchní soud uvedl, že se v České republice proti těmto osobám v současné době žádné trestní stíhání nevede. Žádný ze stěžovatelů není občanem České republiky, na její území přicestovali pouze za účelem provádění činnosti, pro niž byli zadrženi a rovněž všechny dosud zjištěné poškozené osoby jsou občany ČLR. Zajištění přítomnosti všech zmíněných osob při úkonech trestního stíhání a komunikace s nimi v jejich průběhu je nepochybně daleko jednodušší ve vyžadujícím státě než v České republice, stejně jako dohledání případných výnosů z trestné činnosti a rozhodnutí o nich. I další okolnosti, které samotnému činu předcházely, a jejich těžiště se nachází mimo území České republiky – od vytipování poškozených, až po rozhodnutí, kdo vlastní čin spáchá a za tím účelem do České republiky vycestuje. Pokud by trestní stíhání skončilo uložením trestu odnětí svobody, jeho výkon by pro odsouzené byl rovněž přijatelnější v prostředí, ve kterém se dorozumí. Podle vrchního soudu jsou tak splněny podmínky pro to, aby trestní stíhání bylo vedeno nikoliv v České republice, ale ve vyžadujícím státě.

25. Po rozhodnutích soudů o přípustnosti vydání stěžovatelů jim udělilo Ministerstvo vnitra dne 10. července 2019 doplňkovou ochranu na dobu 12 měsíců.

26. V létě 2019 se navíc ministryně spravedlnosti obrátila na Nejvyšší soud s tím, že má pochybnosti o správnosti rozhodnutí a s návrhem na přezkoumání rozhodnutí obou soudů. Nejvyšší soud tento návrh zamítl. Rozhodnutí soudů byla podle něj patřičně odůvodněna, a jestli by došlo k vydání stěžovatelů po vypršení doplňkové ochrany, je to v souladu se zákonem i mezinárodními závazky České republiky. Rozhodnutí Nejvyššího soudu nebylo stávající ústavní stížností napadeno.

II. Argumentace účastníků řízení

27. Podle stěžovatelů existuje důvodná obava, že by v případě jejich vydání trestní řízení v ČLR neodpovídalo zásadám vyjádřeným v čl. 3 a 6 Úmluvy, anebo by trest odnětí svobody uložený nebo předpokládaný v ČLR nebyl vykonán v souladu s požadavky čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání. Dle stěžovatelů v případě jejich vydání k trestnímu stíhání do ČLR hrozí reálné riziko porušování jejich základních lidských práv a svobod. Mají za to, že pokud obecné soudy i přes zprávy jimi citované nebo založené ve spisu připustily vydání stěžovatelů do ČLR, došlo tím k porušení základního práva stěžovatelů na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

28. Tvrdí, že jako občané Tchaj-wanu čelí pravděpodobnosti horšího zacházení, toho, že o jejich věcech nebudou rozhodovat nezávislé soudy a že neproběhne spravedlivý proces a případně jim bude uložen nepřiměřený trest. Podle stěžovatelů navíc závěr obecných soudů, že jiné státy Evropské unie vydávají občany Tchaj-wanu k trestnímu

stíhání do ČLR, nemá oporu ve spise. Jediným státem, jehož soudy rozhodly o přípustnosti vydání občanů Tchaj-wanu do ČLR, je Španělsko, a i v tomto případě je toto rozhodnutí považováno ze strany OHCHR za exces.

29. Stěžovatelé poukazují rovněž na stav věznic a na to, že jim ve věznicích hrozí špatné zacházení. Kromě velmi špatných materiálních podmínek a nedostatečné zdravotní péči, nefunguje dobře ani monitoring nelidských podmínek ve věznicích. Vězňům nejsou umožňovány ani návštěvy jejich rodinných příslušníků.

30. Dále mají stěžovatelé za to, že poskytnutá ujištění ČLR nejsou dostatečná, neboť je v rozporu s čl. 3 Úmluvy neochrání před nebezpečím špatného zacházení. Nelze z nich ani dovodit, že nedojde k překvalifikování na jiný trestný čin stejného druhu, za který již je možné uložit trest smrti. Není garantováno to, že stěžovatelé budou mít zaručeno právo na spravedlivý proces, že nebudou podrobeni mučení či jinému špatnému zacházení, že budou dodržována jejich práva ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody. V případě, že by trestní řízení skončilo uložením trestu odnětí svobody, nebude umožněna komunikace stěžovatelů se zástupci zastupitelského úřadu České republiky. Stěžovatelé dále namítají, že ujištění nevydaly k tomu oprávněné státní orgány. Stěžovatelé se obávají uložení nepřiměřeného (výjimečného doživotního) trestu.

31. Podle stěžovatelů hrozí též porušení zásady speciality, neboť ze sdělení čínských orgánů vyplývá, že trestní stíhání má být realizováno zřejmě pro celou řadu podvodů, a nikoliv jen pro tři skutky uvedené v extradiční žádosti.

32. Stěžovatelé namítají také, že předložené důkazy nesplňují běžné náležitosti, neboť nejsou opatřeny legalizační doložkou ani ničím jiným, z čeho by bylo možné dovodit jejich autentičnost a správnost. Některé důkazy nebyly přeloženy do českého jazyka. Ani žádost o vydání a zatýkácí rozkaz nebyly řádně úředně přeloženy do českého jazyka (či opatřeny superlegalizací), a neexistuje tak jistota jejich správnosti. Soudy by tak k žádosti o vydání v této podobě neměly vůbec přihlížet. Dále stěžovatelé namítají, že jim nebyl přeložen návrh státního zastupitelství na vyslovení přípustnosti vydání do čínského jazyka, kterému by rozuměli. Prostý ústní překlad návrhu státního zastupitelství tlumočnickem nepostačuje s ohledem na rozsah a složitost uvedeného dokumentu.

33. Obecné soudy dle stěžovatelů dále neprovedly žádné z důkazů (například odposlechy telefonátů zachycené Policií ČR), a nelze zjistit, na základě čeho dospěly k podezření, že se tři skutků dle extradiční žádosti dopustili právě stěžovatelé, respektive že se uvedené tři skutky vůbec staly. Soudy tak nevyložily své úvahy ohledně důkazů, které dle nich svědčí pro důvodnost trestního stíhání stěžovatelů. Přestože soudy uvádí, že extradiční materiály podezření z trestné činnosti stěžovatelů do značné míry dokládají, neuvádějí žádný konkrétní důkaz (který má být obsahem extradičních materiálů), o který takový svůj závěr opírají.

34. Podle stěžovatelů není důvodu, aby bylo stíhání upřednostněno v ČLR spíše než v České republice, neboť jediné dostupné důkazy má česká policie a poškození žijí v Austrálii, nikoli v Číně. Tedy neexistuje zákonný důvod dát přednost provedení trestního stíhání v ČLR ani z důvodu náležitého zjištění skutkového stavu.

35. Ústavní soud vyzval účastníky řízení, aby se vyjádřili k ústavní stížnosti. Vrchní soud ve svých vyjádřeních odkázal na napadená usnesení. Uvedl, že soudy vycházely z toho, že vyžádané osoby se v minulosti veřejně neangažovaly, a tedy by jim z tohoto hlediska neměl hrozit politicky motivovaný postih. S ohledem na to, že jde o majetkovou trestnou činnost, jejich národnost by neměla hrát roli, o jejich vydání by ČLR usilovala i v případě jakékoli jiné národnosti. Soudy nepřehlížely nedostatky v oblasti soudnictví a vězeňství, ale zkoumaly, zda tyto nedostatky představují natolik vážné nebezpečí, že by to mohlo mít za následek porušení základních práv a svobod, a zvažovaly i záruky, které mohou potenciální nebezpečí snížit. Poskytnutá ujištění považovaly za spolehlivá a dostatečná, přičemž akceptovaly vysvětlení ujištění, která vylučují uložení trestu smrti i pro případ, že se změní kvalifikace trestného činu. Vrchní soud má za to, že stěžovatelům byla poskytnuta náležitá pomoc, aby neutrpěli újmu na svých právech v důsledku neznalosti jednacích jazyků. K tomu, proč nebyl akceptován požadavek na překlad návrhu státního zástupce, se soud vyjádřil v odůvodnění rozhodnutí. Konkrétně v něm uvedl, že možnost seznámit se s extradiční žádostí měli stěžovatelé již během výslechu v předběžném šetření, v rámci rozhodování o předběžné vazbě a důkaz těmito listinami v překladu, s nimiž se mohli opětovně seznámit v rámci práva nahlédnutí do nich i ve svém jazyce, měli i v rámci veřejného zasedání konaného před městským soudem. To se po celou dobu konalo za účasti tlumočnicka a stěžovatelé prohlásili, že s obsahem návrhu státního zastupitelství byli seznámeni. Podmínka, za níž podle § 28 odst. 4 trestního řádu lze písemný překlad nahradit přetlumočením obsahu písemnosti, tedy byla rovněž splněna.

36. Městský soud ve svých vyjádřeních pouze odkázal na napadená usnesení.

37. Městské státní zastupitelství v Praze ve svém vyjádření uvedlo, že si soudy opatřily řadu informací různých subjektů a reagovaly na skutečnosti zjištěné v souvislosti s dodržováním lidských práv v ČLR. Jak státní zastupitelství, tak soudy se snažily o maximum, aby opatřily ujištění, které by byly zárukou co nejadekvátnější reakce na zjištěné nedostatky. Pokud jde o reálnost jejich dodržení, neexistuje žádná minulá negativní zkušenost s jejich neplněním ze strany orgánů ČLR, protože neexistuje žádná relevantní zkušenost při vydání do ČLR. K otázce hrozby nepřiměřeného trestu uvedlo státní zastupitelství, že „ukládání trestu, resp. stanovení trestní sazby na konkrétní trestné jednání je otázkou trestní politiky konkrétního státu, v níž se projevují takové snahy jako využití prostředku trestní represe k omezení určitého druhu trestné činnosti. Při rozdílnosti trestní politiky, právní kultury a právního vývoje jednotlivých států je třeba dostatečného důvodu k závěru, že hrozí krutý, nelidský či ponižující trest, který by byl překážkou vydání osoby“. Podle státního zastupitelství skutečnost, zda jiné státy, včetně členských států EU vydaly či nevydaly osoby k trestnímu stíhání do ČLR, má jen omezenou relevanci pro rozhodování českých soudů, a proto oba soudy vzaly tuto situaci na vědomí jako informaci, na které však nelze založit nebo kterou nelze odůvodnit rozhodnutí o žádosti o vydání.

38. Vrchní státní zastupitelství v Praze ve vztahu k stěžovateli c) uvedlo, že podle čl. 16 odst. 1 Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, vyhlášené pod č. 75/2013 Sb. m. s., má stát obecnou povinnost k vydání osoby, jež se měla dopustit trestné činnosti a zdržuje se na území ČR, orgánům cizího státu. Jelikož vrchní soud rozšířil a zpřesnil ujištění pojatá do výroku svého rozhodnutí, jimiž podmínil přípustnost vydání stěžovatelů, postupoval v souladu s judikaturou ve vztahu k právu na spravedlivý

proces a zákazu mučení, nelidského nebo ponižujícího zacházení. Ve vztahu ke stěžovateli e) se vrchní státní zastupitelství nevyjádřilo a ve vztahu k ostatním stěžovatelům se vzdalo postavení vedlejšího účastníka řízení.

III. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

39. Ústavní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti ústavní stížnosti, a to i s přihlédnutím k tomu, že stěžovatelé napadají rozhodnutí soudů, byť jejich faktické vydání je ještě podmíněno rozhodnutím ministryně spravedlnosti.

40. Ačkoliv ministryně spravedlnosti doposud nepovolila vydání do cizího státu podle § 97 odst. 1 ZMJS, městský i vrchní soud již konstatovaly, že vydání přípustné je. Podle konstantní judikatury Ústavního soudu jsou konečnými rozhodnutími, proti kterým lze podat ústavní stížnost, jak rozhodnutí soudů o přípustnosti vydání, tak rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení vydání. Obě tato rozhodnutí se navzájem odlišují svým účelem a předmětem posouzení a obě mají povahu rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon poskytuje vydávané osobě k ochraně jejích práv. Lhůta k podání ústavní stížnosti se v případě každého z těchto rozhodnutí posuzuje samostatně. V případě, že stěžovatelé měli za to, že do jejich základních práv zasahují již rozhodnutí soudů, nemohli čekat na rozhodnutí ministryně spravedlnosti o povolení vydání – viz podrobněji stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13 ze dne 13. 8. 2013 (ST 37/70 SbNU 619; 262/2013 Sb.), zejména body 8–14. Ačkoliv bylo toto stanovisko vydáno před tím, než ZMJS nabyl účinnosti, a týkalo se tedy úpravy extradičního řízení dle § 390 a násl. trestního řádu, ZMJS postup při vydávání do cizího státu nezměnil. I na nyní účinnou právní úpravu extradičního řízení v ZMJS se proto vztahují závěry citovaného stanoviska, jak již Ústavní soud ve své judikatuře dovodil (viz nález sp. zn. II. ÚS 3219/19 ze dne 26. 11. 2019, bod 27; srov. nález sp. zn. II. ÚS 3505/18 ze dne 3. 6. 2019, body 37–39).

41. Ministryně spravedlnosti využila možnost obrátit se na Nejvyšší soud s návrhem na přezkoumání rozhodnutí obecných soudů dle § 95 odst. 5 ZMJS, neboť sama měla pochyby o přípustnosti vydání. Jak ovšem uvedl Ústavní soud v již citovaném stanovisku pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13, bodě 13, v tomto případě nejde o opravný prostředek, který by měl jednotlivce k dispozici a který by byl povinen před podáním ústavní stížnosti vyčerpat dle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Za rozhodnutí o posledním procesním prostředku, které zákon k ochraně práv poskytuje, je tak třeba – v kontextu soudního rozhodování o přípustnosti extradice – „vždy považovat usnesení vrchního soudu, kterým bylo rozhodnuto o stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu o přípustnosti vydání“ (tamtéž). S ohledem na citovaný závěr se tak již neuplatní názor vyjádřený v *obiter dictis* nálezu sp. zn. IV. ÚS 353/12 ze dne 10. 10. 2012 (N 171/67 SbNU 97), bod 18, podle něhož je nutné v případě, že dojde k podnětu ministra spravedlnosti k zahájení přezkumného řízení před Nejvyšším soudem dle § 397 odst. 3 trestního řádu (nyní § 95 odst. 5 ZMJS), vyčkat s podáním ústavní stížnosti na rozhodnutí Nejvyššího soudu. Ústavní soud dále konstatuje, že ústavní stížností není třeba napadat rozhodnutí Nejvyššího soudu o návrhu ministra spravedlnosti na přezkum rozhodnutí.

42. Ústavní stížnost směřující proti napadeným usnesením vrchního soudu a městského soudu o přípustnosti extradice je tedy přípustná; rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná v řízení o návrhu ministryně spravedlnosti dle § 95 odst. 5 ZMJS napadena nebyla, a nejsou tak předmětem tohoto řízení. Jelikož Nejvyšší soud návrh ministryně

spravedlnosti zamítl, mohlo by v případě uplynutí doby, na kterou byla stěžovatelům udělena doplňková ochrana (nedojde-li k jejímu prodloužení), být přistoupeno k povolení vydání stěžovatelů a následné realizaci extradice.

IV. Posouzení důvodnosti ústavních stížností

43. V řízení o ústavních stížnostech se Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti omezuje na posouzení, zda rozhodnutími orgánů veřejné moci nebo postupem předcházejícím jejich vydání nebyla porušena ústavně zaručená základní práva a svobody.

44. Účelem vydávání osob k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu do cizího státu je zajistit, aby se osoba podezřelá ze spáchání trestného činu nebo za jeho spáchání odsouzená nevyhýbala trestnímu řízení nebo výkonu trestu pobytem v jiném státě. Vydávající stát vydáním osoby umožňuje její stíhání ve státě, který je k tomu příslušný, aniž by proti ní sám vedl trestní stíhání. Tímto postupem především naplňuje své mezinárodněprávní závazky [viz náleznost sp. zn. I. ÚS 1015/14 ze dne 23. 8. 2016 (N 155/82 SbNU 451, bod 31)].

45. Jedním z důležitých mezinárodních závazků, jehož účelem je, aby trestný čin nezůstal nepotrestán, je závazek *aut dedere aut judicare* (buď vydat, nebo sám stíhat). Jde o závazek států vzájemně spolupracovat tak, aby nenastal stav beztrestnosti [INTERNATIONAL LAW COMMISSION. The obligation to extradite or prosecute (aut dedere aut judicare). Final Report of the International Law Commission. United Nations. 2014, dostupná z: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/reports/7_6_2014.pdf, str. 2]. Podle Komise pro mezinárodní právo se zde použije obecný test využívaný v různých úmluvách zaměřených na stíhání závažných trestných činů, a to že „stát, v němž je osoba zbavena svobody, předloží případ domnělého pachatele příslušným orgánům, pokud podezřelého nevydá. Tato povinnost je doplněna různými ustanoveními, která požadují, aby státy: (a) považovaly uvedené trestné činy za trestné; (b) stanovily pravomoc stíhat daný trestný čin, je-li zde spojitost mezi trestným činem a domnělý pachatel je přítomen na území a není vydán; (c) uzákonily takové předpisy, jež zaručí, že domnělý pachatel bude zadržen po dobu předběžného šetření a (d) považovaly trestné činy za podléhající extradici“ (tamtéž, str. 6). Ačkoliv Úmluva proti nadnárodnímu organizovanému zločinu obsahuje zásadu *aut dedere aut judicare* v čl. 16 odst. 10 jen omezeně, jde-li o zastavení procesu vydání z důvodu, že jde o vlastní občany vydávajícího státu, tedy v případech nerelevantních pro projednávaný případ, trestní zákoník přesto tuto zásadu zakotvil obecně v § 8 odst. 1. Proto Ústavní soud zdůrazňuje nutnost nenechat spáchané trestné činy nepotrestané, a to buď tím, že budou podezřelí vydáni, anebo stíhání v České republice.

46. V projednávaném případě se bude Ústavní soud zabývat tím, jestli rozhodnutím o přípustnosti vydání stěžovatelů do ČLR soudy porušily zákaz mučení a krutého, nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestu (zásadu nenavracení) (část A) a jestli jsou tyto obavy zhojeny poskytnutými diplomatickými zárukami (část B).

A. Zákaz mučení a krutého, nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestu

a) Právní východiska

47. Námitky stěžovatelů se týkají především hrozícího porušení závazku *non-refoulement*, neboli zásady nenavracení. Podstatou zásady nenavracení je zákaz státu navrátit cizince jakýmkoli způsobem do jiného státu, v němž by byl ohrožen jeho život nebo osobní svoboda na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení (čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků), případně v němž by mu hrozilo, že bude porušeno jeho právo na život (čl. 2 Úmluvy) nebo že bude vystaven mučení nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu (čl. 3 Úmluvy, čl. 7 odst. 2 Listiny) anebo výjimečně i v případech, kdy by cizinci hrozilo do očí bijící popření práv na osobní svobodu (čl. 5 Úmluvy) či na spravedlivý proces (čl. 6 Úmluvy), jak plyne například z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve věci Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království ze dne 17. ledna 2012 č. 8139/09. Níže uvedená pravidla k posuzování porušení čl. 3 Úmluvy se plně uplatní při posuzování jakéhokoli návratu cizince, hrozí-li porušení zásady nenavracení, postupuje se stejně u vyhoštění i u extradice (nově např. rozsudek ESLP ve věci Trabelsi proti Belgii ze dne 4. září 2014 č. 140/10, § 116). Rovněž jsou použitelná při posuzování zákazu mučení či podrobení krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu podle čl. 7 odst. 2 Listiny.

48. Špatné zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy musí dosáhnout určité minimální úrovně závažnosti, jež záleží na okolnostech případu, délce zkoumaného zacházení, dopadech do fyzického i duševního zdraví a v některých případech na pohlaví, věku či zdravotním stavu dotčené oběti. Aby bylo možno zacházení považovat za nelidské či ponižující, musí utrpení nebo ponížení jít nad rámec nezbytného utrpení či ponížení spjatého s konkrétní formou legitimního trestu nebo zacházení (shora citovaný rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Saadi proti Itálii, § 134–135).

49. K špatnému zacházení v kontextu návratu do země původu může dojít například v důsledku špatných podmínek ve věznicích [srov. nález sp. zn. I. ÚS 752/02 ze dne 15. 4. 2003 (N 54/30 SbNU 65)], případně trestu odnětí svobody na doživotí bez vyloučení naděje na podmíněné propuštění [Iorgov proti Bulharsku (č 2) ze dne 2. 9. 2010 č. 36295/02]. Podmínky v zařízeních zbavujících svobody pohybu mohou dosáhnout nelidské či ponižující zacházení podle čl. 3 Úmluvy, například jde-li o přeplněná zařízení a nedostatečné zajištění topení, hygieny, podmínek ke spaní, jídla, možnosti volnočasových činností či kontaktu s vnějším světem. Když se posuzují podmínky, v nichž je osoba zbavena svobody, je potřeba vzít ohled na kumulativní dopad těchto podmínek, včetně konkrétních okolností týkajících se daného stěžovatele (rozsudek ESLP ve věci Dougoz proti Řecku ze dne 6. března 2011, č. 40907/98, § 46). I přeplněnost míst detence může sama o sobě postačovat k porušení čl. 3 Úmluvy, přičemž ESLP obecně požaduje osobní prostor každého zbaveného svobody přinejmenším 3 m². V případech, kdy není nedostatek místa tak závažný, k hodnocení podmínek přistupují další materiální podmínky, například přístup na toalety v důstojných podmínkách, odvětrávání, zajištění přístupu denního světla, dostatečné topení i dodržování hygienických podmínek. Tedy například byl-li vězni k dispozici prostor mezi 3 a 4 m², a zároveň tento prostor nebyl dostatečně větrán a osvětlen, i v těchto případech v minulosti ESLP shledal porušení čl. 3 Úmluvy (viz rozsudek ESLP ve věci Florea proti Rumunsku ze dne 14. září 2010

č. 37186/03, § 51 a tam citovaná judikatura). Přitom při posuzování porušení čl. 3 Úmluvy v kontextu nuceného návratu do země původu nelze s ohledem na prospektivní povahu tohoto posouzení obvykle určit tak přesně okolnosti špatného zacházení s vězni, jako když je posuzováno zacházení s vězni v domácím kontextu; např. promyšlenost takového zacházení, zda je vedeno cílem zlomit vůli stěžovatele, úmyslem jej ponížit atd. (blíže viz rozsudek ESLP ze dne 10. dubna 2012 ve věci Babar Ahmad a další proti Spojenému království č. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 a 67354/09, § 178–179).

50. Míra požadavku na prokazování důvodů pro nenavrácení osoby, jež má být podrobena nucenému návratu, je odvislá od konkrétních skutkových okolností daného případu, tvrzení toho, co jí potenciálně hrozí a také od toho, o které právo zaručené Úmluvou se jedná.

51. Podle ustálené judikatury ESLP k čl. 3 Úmluvy je v řízení před ESLP v zásadě na stěžovateli, aby předložil důkazy způsobilé prokázat, že existují závažné důvody domnívat se („*substantial grounds*“), že by byl vystaven skutečnému nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy. Jestliže stěžovatel předloží takové důkazy, je úkolem státu vyvrátit pochyby o tomto nebezpečí [srov. rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Saadi proti Itálii ze dne 28. února 2008 č. 37201/06, § 129, nejnověji např. rozsudek ve věci R. K. proti Francii ze dne 9. července 2015 č. 61264/11, § 59, v judikatuře Ústavního soudu se na tento princip odkazuje i jako na „*substantial-grounds test*“, srov. nález sp. zn. I. ÚS 2462/10 ze dne 10. 11. 2010 (N 221/59 SbNU 195) a nález sp. zn. II. ÚS 670/12 ze dne 5. 9. 2012 (N 150/66 SbNU 269), body 28–29].

52. Ačkoliv je na stěžovatelích, kteří tvrdí, že jejich nuceným navrácením do vlasti dojde k porušení čl. 3 Úmluvy, aby předložili co nejvíce dokumentů a informací k posouzení míry rizika, přesto ESLP uznává, že například pro žadatele o azyl může být v obdobných případech velmi obtížné, ba až nemožné takové důkazy získat (rozsudek ESLP ve věci Bahaddar proti Nizozemí ze dne 19. února 1998, č. 25894/94, § 45 a ve věci Mawajedi Shikpohkt proti Nizozemí ze dne 27. ledna 2005, č. 39349/03). Při hodnocení věrohodnosti tvrzení, k nimž nebyly doloženy přímé důkazy, je proto zapotřebí, s ohledem na zvláštní situaci těchto osob, při nejednoznačnosti závěrů zásadně rozhodovat ve prospěch stěžovatelů (tzv. *benefit of the doubt*), pakliže lze tato tvrzení považovat za věrohodná ve světle informací o dotčené zemi původu (srov. např. rozsudek ESLP ve věci R. C. proti Švédsku ze dne 9. března 2010, č. 41827/07, § 50).

53. Tvrzení stěžovatele by měla dosáhnout obdobné úrovně věrohodnosti, jako je „hájitelnost“ uplatňovaná podle čl. 13 Úmluvy (srov. ECHR Research and Library Division, Directorate of the Jurisconsult, *Article 3: The Court's approach to burden of proof in asylum cases*, Council of Europe/European Court of Human Rights, 2016, dostupné z:

https://www.echr.coe.int/Documents/Research_report_Art3_burden_proof_asylum_case_s_ENG.PDF, body 1-5). Ustálená judikatura Ústavního soudu k čl. 7 odst. 2 Listiny považuje za hájitelné takové tvrzení, které není zcela nedůvěryhodné a nepravděpodobné, je možné prostorově i časově, je dostatečně konkrétní a v čase neměnné (srov. nález sp. zn. II. ÚS 1376/18 ze dne 10. 12. 2019, bod 33). Na rozdíl od situací, kdy má být hájitelné tvrzení o porušení čl. 7 odst. 2 Listiny v kontextu práva na účinné vyšetřování, ve vztahu k hájitelnosti tvrzení, že nuceným návratem hrozí porušení čl. 7 odst. 2 Listiny,

je třeba vycházet ze zpráv o zemích původu, a to s ohledem na výše uvedená specifika případů nuceně navracených cizinců. Stěžovatelé tedy mohou své obavy opřít převážně o zprávy o zemi původu, nemají-li k dispozici přímé důkazy o minulém pronásledování či újmě, kterou v zemi původu zakusili, za předpokladu, že jejich tvrzení jsou věrohodná.

54. Předloží-li dotčená osoba hájitelné tvrzení, že jí hrozí újma neslučitelná s čl. 3 Úmluvy, je na státních orgánech, aby rozptýlily pochyby, že zde je reálné nebezpečí takové újmy. Reálné nebezpečí takové újmy nebude dáno, když hrozí „pouhá možnost“ špatného zacházení (rozsudek ESLP ve věci Vilvarajah a další proti Spojenému království ze dne 30. 10. 1990 č. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13147/87 a 13148/87, § 111), ale zároveň není potřeba, aby byl překročen standard „vyšší pravděpodobnost, že ano, než že ne“ (srov. shora citovaný rozsudek ESLP ve věci Saadi proti Itálii, § 140, viz rovněž EUROPEAN ASYLUM SUPPORT OFFICE. Qualification for International Protection. Directive 2011/95/EU, Judicial Analysis. IARLJ/EASO. 2016, dostupná z: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/QIP%20-%20JA.pdf>, část 2.80.1).

55. S ohledem na to, že čl. 3 Úmluvy obsahuje absolutní zákaz mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo potrestání, je potřebný důkladný přezkum toho, zda po nuceném návratu jedinci nehrozí, že bude vystaven špatnému zacházení, které toto ustanovení zapovídá (rozsudek ESLP ze dne 11. července 2000 ve věci Jabari proti Turecku č. 40035/98, § 39). Stát je povinen vzít v potaz nejen důkazy předložené dotčeným cizincem, ale také další skutkové okolnosti, které jsou pro posouzení věci relevantní. Existence reálného nebezpečí musí být posouzena s ohledem na skutkové okolnosti, které jsou nebo měly být státu známy v době vyhoštění (neboli *ex nunc*, srov. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. 8. 2016, J. K. a další proti Švédsku č. 59166/12, § 87).

56. Hodnocení reálného nebezpečí újmy podle čl. 3 Úmluvy musí být přiměřené a dostatečně podložené vnitrostátními dokumenty i dokumenty z jiných spolehlivých a objektivních zdrojů. Vzhledem k absolutní povaze ochrany podle čl. 3 Úmluvy je potřeba, aby posouzení bylo „adekvátní a dostatečně podložené místními materiály, jakož i materiály pocházejícími z dalších spolehlivých a objektivních zdrojů, jako například dalších smluvních a nesmluvních států, orgánů OSN a renomovaných nevládních organizací“ (srov. rozsudek ESLP ve věci Salah Sheekh proti Nizozemí ze dne 11. ledna 2007 č. 1946/04, § 136). Je nutné přihlídnout k „autoritě a pověsti autorů zprávy, serióznosti provedených šetření, návaznosti a souvislosti závěrů a skutečnosti, zda uvedená tvrzení jsou potvrzena i jinými zdroji“ (shora citovaný rozsudek ve věci Saadi proti Itálii, § 143). Při posuzování nezávislosti, spolehlivosti a objektivnosti autora zprávy je „důležité [...] taktéž vzít v úvahu, jakou měrou je autor zprávy zastoupen v zemi původu, jaké jsou jeho schopnosti získávat informace přímo na místě“ (rozsudek ESLP ve věci NA. proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irska ze dne 17. 7. 2008 č. 25904/07, § 120–122). Jinými slovy, informace musí být aktuální, relevantní, dostatečně ověřené z různých objektivních zdrojů, od spolehlivých autorů.

57. Z výše uvedeného tedy plyne, že z absolutního zákazu mučení nebo podrobení krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu (špatného zacházení) zaručeného v čl. 3 Úmluvy i čl. 7 odst. 2 Listiny plyne požadavek důkladného přezkumu toho, zda po nuceném návratu (extradici či vyhoštění) jednotlivci nehrozí reálné nebezpečí, že bude vystaven špatnému zacházení. Důkladný přezkum znamená, že

hodnocení reálného nebezpečí újmy musí být přiměřené, aktuální a dostatečně ověřené z objektivních zdrojů od více spolehlivých autorit.

b) Aplikace uvedených principů

58. Stěžovatelé již vůči návrhu státního zastupitelství namítali, že v ČLR není nezávislá justice, že v průběhu trestního stíhání čínské státní orgány mohou využívat mučení k nátlaku na stěžovatele, aby doznali vinu, a že podmínky v čínských věznicích jsou špatné. Navíc podle nich lze pochybovat o tom, zda ČLR dodrží poskytnutá ujištění.

59. Státní zastupitelství obstaralo a obecné soudy následně použily relevantní zprávy od MZV. Zpráva MZV byla vypracována ve spolupráci s českým zastupitelským úřadem v Číně a za použití dalších zdrojů: Závěrečných doporučení Výboru OSN proti mučení z roku 2015, zprávy MZV USA o lidských právech za rok 2016 a zprávy nevládní organizace Human Rights Watch za rok 2017. Další zprávu MZV vytvořenou rovněž odborem lidských práv obdrželo státní zastupitelství z extranetu v červnu 2018. Autoři těchto zpráv mají dostatečnou reputaci, a někteří dokonce působí přímo v zemi, ke které se uvedené informace vztahují, a uvedené zprávy by tak naplnily požadavky na spolehlivost a objektivitu zdrojů informací plynoucí z judikatury ESLP. Bylo by ovšem vhodnější, kdyby soudy a státní zastupitelství vycházely z plného znění těchto zpráv, a ne pouze z jejich shrnutí doložených MZV. Tato shrnutí se totiž částečně věnovala tomu, co hrozí lidskoprávním aktivistům, někdy bylo obtížné zjistit, co z uvedených informací dopadá i na běžné pachatele trestných činů.

60. Pro účely posouzení rizika podle čl. 3 Úmluvy ve shrnutích těchto zpráv chyběly podrobnosti, které obsahují původní znění zpráv, a informace vztahující se k případům obdobným případu stěžovatelů, tedy o tom, jestli špatné zacházení za určitých okolností hrozí též podezřelým z telekomunikačních podvodů. Takové zprávy přitom existují, s ohledem na počty osob, které v minulosti Čína v tomto ohledu již stíhala. Například podle veřejně dostupného článku China Daily: *Telecom fraud fight to intensify* (Boj s telekomunikačními podvody se zintenzivní) ze dne 7. 11. 2018, dostupného z: <https://www.chinadaily.com.cn/a/201807/11/WS5b454e7fa3103349141e2019.html>, čínští policisté zadrželi 2 700 podezřelých a odhalili 8 000 případů, v nichž se podezřelí vydávali buď za personál zákaznické linky telekomunikačních společností, anebo za příslušníky donucovacích orgánů (podobně jako v případě stěžovatelů) s cílem vylákat peníze od obětí, které se zdržovaly převážně na čínské pevnině. Hlavní obvinění pocházeli z Tchaj-wanu a často se kvůli páchání tohoto trestného činu usídlili v zahraničí.

61. Stěžovatelé samotní uvedli a odůvodnili své obavy z návratu. Aby naplnili požadavek předložit hájitelná tvrzení o tom, že existují závažné důvody domnívat se, že by mohli být vystaveni skutečnému nebezpečí špatného zacházení, podložili je nejen zprávami, které byly pořízeny státním zastupitelstvím, ale též zprávami Amnesty International, Úřadu Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR) o obdobných případech extradice ze Španělska a vyjádřením ředitele Taipeiské hospodářské a kulturní kanceláře poukazující na obavy z mučení a nedodržování zásad spravedlivého procesu.

62. Vyjádření Amnesty International ze srpna 2018 uvádí nikoli jen k aktivistům: „Čínský právní systém obecně používá příliš vágní termíny, které mohou být lehce

zneužity podle potřeby. Obvinění ze separatismu, podvratné činnosti, ohrožení národní bezpečnosti nebo národních zájmů se totiž objevují velmi často, a to takřka u jakéhokoli zločinu. Nedostatky v systému soudnictví a trestním právu dále umožňují mučení a jiné špatné zacházení a nespravedlivé procesy.“ V části týkající se aktivistů je poznatek k detencím, jež se vztahuje na jakékoli zadržené osoby: „Podmínky v čínských detenčních zařízeních jsou ale relativně obtížné a často odporují mezinárodním normám, zvláště Standardním pravidlům OSN pro zacházení s vězni. Podezřelí jedinci jsou svévolně zadržováni, ve vazbě jsou poté vystaveni špatnému zacházení, mučení, případně jim odmítnuta nutná lékařská péče, kontakt s rodinou či vlastním obhájcem. Výjimkou nejsou ani nespravedlivé soudní procesy a vysoké tresty, přičemž podle statistik je prakticky každý obviněný následně shledán vinným.“ V rámci obecného hodnocení situace Amnesty International uvádí, že „[v] neposlední řadě Čína často ve státní televizi vysílá předem připravené doznání, které obsahuje rozhovory se zadrženými osobami“.

63. Z tiskové zprávy OHCHR z května 2018, kterou předložili stěžovatelé a která se vyjadřovala k obdobnému španělskému případu, vyplývalo, že zástupci OSN mají obavy, že osobám tchajwanského původu, podezřelým z páchání telekomunikačních podvodů, po jejich vydání do Číny hrozí, že budou vystaveny mučení, případně potrestáni nucenou prací či dokonce trestem smrti. Ačkoli jde pouze o tiskovou zprávu, ukazuje na to, že OHCHR zpochybňuje i španělské rozhodnutí, o které se státní zastupitelství i soudy opíraly jako o příklad, kdy jiné státy Evropské unie přistupují k přípustnosti vydání do Číny. Navíc Ministerstvo spravedlnosti si později vyžádalo k případu více podrobností, obdrželo kopii jednoho ze španělských rozhodnutí, a z něj zjistilo, že se v něm španělský soud přípustností extradice podle čl. 3 Úmluvy podrobně nezabýval (viz návrh Ministerstva spravedlnosti zaslaný Nejvyššímu soudu). Tato tisková zpráva naznačovala nutnost zjistit více o španělských rozhodnutích, s ohledem na to, že státní zastupitelství a obecné soudy se odkazovaly na praxi jiných evropských soudů.

64. Z uvedených zpráv o zemi původu ve spojení se zprávami opatřenými státním zastupitelstvím, které se v popisu problémů se špatným zacházením v ČLR nelišily, vyplývaly závažné důvody domnívat se („*substantial grounds*“), že by stěžovatelé po svém nuceném návratu byli vystaveni skutečnému nebezpečí špatného zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy. S ohledem na obsah uvedených zpráv lze považovat tvrzení stěžovatelů za hájitelná, neboť nebyla zcela nedůvěryhodná a nepravděpodobná a byla dostatečně konkrétní a neměnná. Za těchto okolností tedy měly soudy vyvrátit pochyby, že zde je reálné nebezpečí takového zacházení, a to důkladným přezkumem, zda stěžovatelům hrozí špatné zacházení za použití věrohodných a spolehlivých zpráv, případně dostatečnými ujištěními (viz níže část B o diplomatických zárukách nabídnutých čínskými státními orgány).

65. S ohledem na povinnost jakéhokoli státního orgánu zabývajícího se navrácením cizince do země původu zjistit co nejaktuálněji, jestli v zemi původu nehrozí špatné zacházení, a to nejen ze zdrojů předložených stěžovateli (viz bod 55), Ústavní soud ověřil zprávy z veřejně dostupných zdrojů, z nichž většina byla již pokryta shrnutím MZV, pouze nebyla ve spisu v plném znění. Z těchto zpráv se jeví, že existuje míra pravděpodobnosti vyšší než jen „pouhá možnost“, že podezřelí budou vystaveni špatnému zacházení buď ze strany státních orgánů během trestního řízení, nebo v důsledku špatných podmínek ve věznicích.

66. Vrchní soud nepovažoval horší materiální podmínky provozu věznic popsané ve zprávách ve spisu bez dalšího za překážku extradice, avšak jen stěžít může jeho závěr obstát ve světle informací, které popisují potíže zásadnějšího charakteru, než pouze „horší materiální podmínky“. Podle zprávy MZV jsou čínská vězení přeplněná a jsou tam špatné hygienické podmínky. Přeplněné cely jsou běžné a jsou známy případy, kdy občané EU byli drženi v cele o velikosti 25m² s dalšími 22 vězni, tuto celu směli opustit jen dvakrát v týdnu bez přístupu na denní světlo. V zimních měsících jsou pak věznice nedostatečně vytápěné. Vězni jsou tak často nemocní. Již uvedené informace naznačují reálné nebezpečí špatného zacházení, jemuž by stěžovatelé mohli být vystaveni z důvodu špatných vězeňských podmínek (viz výše v bodě 49).

67. Otázkou hrozby špatného zacházení v průběhu uvěznění se městský soud zabýval povrchně, vrchní soud odůvodnění k této hrozbě rozvedl. Nastolil však vysoký důkazní standard neodpovídající požadavkům judikatury ESLP tím, že uvedl, že by se negativní poznatky musely týkat „bud' takové skupiny obviněných a odsouzených, do níž lze podřadit i vyžadovanou osobu nebo musí být tak rozvinutým a v dožadujícím státě samozřejmým jevem, že je vysoce pravděpodobné, že v rámci trestního řízení nebo výkonu trestu by postihly i tuto osobu. Pro konstatování takového stavu není třeba důkazu, že vyžádanou osobu nutně porušení práva na spravedlivý proces nebo porušení zákazu mučení postihne, postačuje důvodná pravděpodobnost, že takový následek vznikne.“ Podle vrchního soudu porušení práva na spravedlivý proces před čínskými soudy nebyla natolik četná a hromadně se vyskytující, že by je bylo možné obecně vztáhnout na celou justici ve vyžadujícím státě, nebo že by hrozilo i v případě vydání stěžovatelů. Kdyby byly poměry, pokud jde o respektování práv obviněných na spravedlivý proces a zákaz mučení, natolik odstrašující a neudržitelné, jistě by podle vrchního soudu ani další státy EU neprohlašovaly vydání za přípustné.

68. Zpráva MZV vypracovaná obecně k ČLR uvádí používané způsoby mučení vězněných osob s cílem získat doznání: „spánková deprivace, fyzické násilí, bolestivé způsoby sezení nebo stání během výslechů, které probíhají v extrémních případech i několik dnů bez přestávek apod.“ Podle MZV se používá nelidské zacházení, ponižující zacházení či mučení v průběhu soudních procesů k vynucení přiznání. O případech mučení k vynucení přiznání se zmiňují i závěrečná doporučení Výboru OSN proti mučení z roku 2015. Zpráva MZV uvádí, že tyto případy „nejčastěji souvisejí s výslechy lidskoprávních aktivistů i osob podezřelých z korupce nebo jiného nežádoucího chování poškozujícího image [Komunistické strany Číny]“. Human Rights Watch posoudil 158 000 trestních rozsudků zveřejněných na webových stránkách Nejvyššího soudu [ČLR], z nichž v 432 rozsudcích obvinění tvrdili, že byli vystaveni mučení. Pouze v necelých šesti procentech z toho soudci nepřihlíželi k doznáním viny. Ti, co byli zadržováni, tvrdili, že byli během policejních výslechů fyzicky a psychicky mučeni, například pověšením za zápěstí, bitím obušky a dalšími předměty a dlouhotrvající spánkovou deprivací. Všichni podezřelí z těchto 432 případů byli odsouzeni, a to i v případech, kdy jejich doznání viny bylo vyloučeno kvůli podezření z mučení. Právní zástupci uváděli také to, že vyšetřovatelé se uchýlovali k metodám mučení, které je mnohem obtížnější odhalit. Výslechy nahrávané na video byly často zmanipulované a doznání viny byla nahrána poté, co byli podezřelí mučeni, aby byla oslabena věrohodnost jejich tvrzení o mučení. Advokáti, kteří se snažili na potíže s mučením v trestním systému poukázat, se sami stali terčem zastrašování a obtěžování. (Human Rights Watch. Tiger Chairs and Cell Bosses Police Torture of Criminal Suspects in China. 13. 5. 2015.

Dostupné z: <https://www.hrw.org/report/2015/05/13/tiger-chairs-and-cell-bosses/police-torture-criminal-suspects-china>) Tyto závěry se neomezují na lidskoprávní aktivisty či další zvláště pronásledované skupiny.

69. Podle Výboru OSN proti mučení je stále „velká mezera mezi legislativou a implementací“ a „čínská strana ... existenci mučení přiznala.“ Zpráva MZV vypracovaná obecně k Číně uvádí, že drtivá většina případů mučení je dokumentována během zadržení ve „vyhrazených místech“ („designated locations“). Zpráva k této otázce rovněž uzavírá, že „[n]elidské zacházení či mučení jsou nadále využívány jako prostředek výslechů i po veřejném prohlášení ministra veřejné bezpečnosti a nejvyššího státního zástupce ČLR z roku 2016, ve kterém tyto praktiky označili jako nepřijatelné pro získávání důkazních materiálů.“ Zprávy MZV z extranetu doplňují, že „[n]ěkteré psané zákony jsou interpretovány soudy a úřady dle potřeby, nikoli dle zásad naplňování spravedlnosti či nestranného soudnictví. Všechny složky systému musejí aktivně přispívat k budování loajality vůči Straně. (...) Nelze tvrdit, že by soudy byly nestranné a dodržovaly právo na spravedlivý proces. V případě politicky citlivých kauz (jak s cizinci, tak s občany ČLR) pak platí, že trestní řízení od začátku do konce je pod politickou kontrolou KSC a právo na spravedlivý proces není dodržováno.“

70. Poslední dostupné závěry Výboru OSN proti mučení z roku 2016, z nichž opět citovala zpráva MZV, uvádějí ve svém plném znění: „Ačkoliv mnoho zákonných i podzákonných ustanovení zakazuje používání mučení, Výbor je nadále značně znepokojen zprávami, které jsou zajedno v tom, že praxe mučení a špatného zacházení je nadále pevně zakořeněna v trestněprávním systému, jež se spoléhá přehnaně na doznání viny jako na základ pro odsouzení. Také vyjadřuje své znepokojení nad informací, že většina údajného mučení a špatného zacházení se odehrává během detence před zahájením stíhání a mimoprávní detence a že pochází od příslušníků veřejné bezpečnosti, kteří mají přehnané pravomoci během trestněprávního vyšetřování bez efektivní kontroly ze strany prokuratury a soudní moci.“ (Závěrečná pozorování Výboru OSN proti mučení k V. pravidelné zprávě Číny, CAT/C/CHN/CO/5, 3. 2. 2016, dostupné z: https://www.ecoi.net/en/file/local/1202556/1930_1465463147_g1601744.pdf, bod 68).

71. Nad rámec zpráv, na něž odkazovalo MZV, Ústavní soud zjistil z veřejně dostupných zdrojů, že v minulosti takto bylo podle zpráv patrně zacházeno i s podezřelými z telekomunikačních podvodů. Článek *Human Rights Watch Dispatches: Ending Extra-legal Deportations to China* (Ukončení nelegálních vyhoštění do Číny) ze dne 24. dubna 2016 se věnoval 45 tchajwanským občanům vydaným do Číny v dubnu 2016 z Keni kvůli telekomunikačnímu podvodu: „Krátko poté, co keňské soudy připustily vydání podezřelých, tchajwanské podezřelé (a možná i podezřelé z pevninské Číny) posadili do letadla a poslali je do Číny. Obrázky Tchaj-wanců s pouty na rukou a kápěmi nasazenými na hlavách a následné veřejné vysílání jejich „doznání viny“ ovšem jen stěží ujišťují, že budou požívat cokoli, co aspoň připomíná spravedlivý proces. (...)“ (článek dostupný z: <https://www.hrw.org/news/2016/04/24/dispatches-ending-extra-legal-deportations-china>) V článku *Chinese police 'admit torture' of dead suspect* (Čínská policie 'přiznává mučení' mrtvého podezřelého) ze dne 23. března 2017, Agence France-Presse: „Policie v centrální Číně v provincii Henan vydala vzácné prohlášení, v němž připustila, že někteří policisté možná mučili podezřelého, který zemřel během zadržení. (...) Dne 12. března 2017 podezřelý zemřel během toho, co se naše vyšetřovací oddělení zabývalo případem telekomunikačního podvodu. (...) Policie, jež se případem zabývala,

je podezřelá z toho, že použila mučení, aby donutila podezřelého doznat vinu (...), přičemž prohlášení doplnilo, že personál, který porušil zákony bude 'rázně potrestán'.“ (článek dostupný z: https://wap.business-standard.com/article-amp/pti-stories/chinese-police-admit-torture-of-dead-suspect-117032100856_1.html)

72. Zatímco z posledně uvedeného článku by se zdálo, že minimálně začínají být čínské úřady odpovědné za používání mučení a špatného zacházení, z jiných zpráv plyne, že ve skutečnosti byla tvrzení o mučení jen zřídka řádně prošetřena: „Oběti (mučení) čelí ohromným překážkám, když žádají, aby byli pachatelé mučení voláni k odpovědnosti. Prokurátoři jen zřídka vyšetřují tvrzení o mučení, ačkoliv někdy je přinutí konat veřejné mínění.“ V případech, jež jsou vystaveny mediální pozornosti, podle článku úřady sice vedou povrchní vyšetřování, avšak aniž by někoho shledaly odpovědným za špatné zacházení. V případech, které nejsou pod dohledem tisku, je míra odpovědnosti ještě nižší. [Network of Chinese Human Rights Defenders: *CHRD Demands Accountability & Justice for Victims of Torture* (Čínští obhájci lidských práv žádají odpovědnost a spravedlnost pro oběti mučení), článek ze dne 22. 6. 2017, dostupný z: <https://www.nchrd.org/2017/06/chrd-demands-accountability-justice-for-victims-of-torture/>]

73. S ohledem na to, že ČLR obecně neumožňuje monitoring vězeňských podmínek, jsou podrobnější zprávy o situaci ve vězeních velmi řídké a lze je spíše získat ze zahraničních rozsudků, které k vyjádření vyzvaly experty (např. rozsudek High Court of New Zealand ve věci *Kyng Yup Kim proti Minister of Justice in New Zealand*, CA562/2017 [2019] NZCA209, jež zrušil rozhodnutí o extradici do Číny ze dne 11. června 2019). Z toho důvodu též nabývá na významu stanovisko zastupitelského úřadu České republiky, který má vzhled do situace v ČLR.

74. Závěry vyplývající ze zpráv obsažených v soudních spisech jsou natolik závažné, že se s nimi nelze vypořádat odkazem na praxi jiného státu Evropské unie, který v obdobném případě čínské občany do země původu vydal (Španělsko, jiné případy byly z Bulharska a Francie, avšak bez jakékoli informace o tom, zda šlo o podobné případy), nebo argumentem, že vysoký počet uzavřených dvoustranných smluv ukazuje na vysokou míru důvěry, kterou chovají evropské státy vůči Číně. Při odkazu na praxi jiných členských států také vrchní soud opomněl dodat, že existují i státy, které naopak přípustnost vydání vůči Číně odmítly konstatovat (např. Slovinsko kvůli nevyhovujícím podmínkám ve vězení či Portugalsko s ohledem na neposkytnutí ujištění o neuložení trestu smrti, viz bod 15 výše).

75. Ve vztahu k tchajwanskému původu stěžovatelů a jeho dopadu na to, jak by bylo se stěžovateli zacházeno, vrchní soud uvedl, že zjištění nepotvrzují „tvrzení o snaze o přísnější, resp. nezákonný postih příslušníků jiných národů a národností v oblasti trestního řízení“. MZV v tomto ohledu uvedlo, že vydávání tchajwanských občanů na pevninskou Čínu je politicky citlivým tématem, neboť může být využíváno čínskou vládou jako důkaz suverenity nad celým územím, včetně Tchaj-wanu. Zároveň zastupitelský úřad neměl informace o tom, že by lidská práva vězňů z tchajwanského původu nebyla dodržována právě kvůli jejich původu. Nelze však vyloučit exemplární potrestání takových osob s poukazem na neschopnost tchajwanských soudů ani možnost, že do trestního řízení bude vstupovat politický zájem Komunistické strany Číny (dále jen „KSC“). Z jiných zpráv vyplývalo, že ve věcech poškozujících obraz ČLR

a KSC není dodržováno právo na spravedlivý proces. Ředitel Taipeiské hospodářské a kulturní kanceláře vyjádřil obdobné obavy (důvěryhodnost jeho vyjádření však může být ovlivněna politickými zájmy Tchaj-wanu, a proto váha tohoto vyjádření je nižší než závěry MZV). Na rozdíl od vrchního soudu, podle něhož tato zjištění nepotvrzují snahu o přísnější postih osob tchajwanského původu, má Ústavní soud za to, že uvedené informace naznačují možný politický rozměr zacházení se stěžovateli podle jejich původu. Nadto by bylo vhodné zohlednit i skutečnost, že součástí podvodu, kvůli němuž jsou stěžovatelé vydáváni, bylo, že se vydávali za čínské státní orgány, a tím může do hry vstupovat i snaha ochránit obraz KSC. Tento aspekt zatím zůstává jen ve spekulativní rovině nepodpořené argumentací stěžovatelů, nicméně podle názoru Ústavního soudu od něj nelze při zvažování rizika špatného zacházení se stěžovateli úplně odhlédnout.

76. V případě vydání by tedy stěžovatelé čelili reálnému nebezpečí špatného zacházení z důvodu špatných podmínek ve věznicích a zacházení s podezřelými během trestního stíhání, a také poté ve výkonu trestu odnětí svobody, a to přesto, že se nejedná o lidskoprávní aktivisty či jiné osoby zvláště vystavené pozornosti čínských úřadů. Jakkoli je hodnocení rizika v případě nuceného návratu do jisté míry spekulativní (citovaný rozsudek ve věci Saadi proti Itálii, § 142) a nelze obvykle určit přesně okolnosti možného špatného zacházení s vězni, jako když je posuzováno v domácím kontextu, je potřeba posouzení opřít o důkladné posouzení zpráv o zemi původu. Pro důkladné posouzení bylo namísto opatřit si plné znění zpráv, na něž odkazovalo MZV, neboť z nich vyplývalo, že závěry, které obecné soudy vztáhly pouze k lidskoprávním aktivistům, se ve skutečnosti týkají široké skupiny vězňených osob. Nad rámec uvedeného Ústavní soud podotýká, že je s podivem, že Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky poskytlo k žádosti státního zastupitelství pouze jedinou zprávu, ačkoliv jde o státní orgán s odbornou kvalifikací pro vyhledání informací k posouzení rizika *non-refoulement*.

77. Požadavek vrchního soudu na prokázání vysoké pravděpodobnosti, že by špatným zacházením byli postiženi i stěžovatelé, rovněž není v souladu s požadavky plynoucími z judikatury ESLP k čl. 3 Úmluvy. Podle ESLP není potřeba, aby byl překročen standard „vyšší pravděpodobnost, že ano, než že ne“.

78. V souhrnu lze uzavřít, že neobstará-li si soud dostatečné podklady pro posouzení toho, co hrozí vydávanému cizinci v zemi původu s ohledem na okolnosti jeho případu (zde zacházení s běžnými vězni) a vyžaduje-li pro rozhodnutí o nepřípustnosti nuceného návratu, aby špatné zacházení bylo natolik samozřejmým jevem, že by bylo vysoce pravděpodobné, že by postihlo navraceného jednotlivce, případně aby šlo o plošnou a četnou praxi, neodpovídá to standardům ochrany před špatným zacházením, plynoucím z čl. 3 Úmluvy a čl. 7 odst. 2 Listiny.

B. Diplomatické záruky nabídnuté čínskými státními orgány

a) Právní východiska

79. I v případě hrozby porušení zákazu špatného zacházení ve vztahu k osobám, jež mají být vydány, mohou reálnost nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu snížit tzv. diplomatické záruky vyžadujícího státu. Nicméně i v takovém případě je nutno naplnit kritéria vyplývající z judikatury ESLP.

80. Diplomatické záruky jsou ujednáním mezi dvěma státy, jimiž stát, který přijímá osobu, poskytuje státu, který osobu navrací, záruku (závazek), že s osobou, které se tato záruka týká, bude nakládáno v souladu s podmínkami stanovenými v tomto ujednání, resp. dle závazků stanovených mezinárodním právem [United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). UNHCR Note on Diplomatic Assurances and International Refugee Protection. Geneva, 2006, bod 1, dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/44dc81164.html>]. Státy původu se tak zavazují vyloučit riziko porušení lidských práv tím, že nad rámec svých současných povinností garantují dodržovat podmínky sjednané v zárukách. Spolehnout se na diplomatické záruky lze pouze tehdy, pokud jsou vhodným prostředkem na odstranění nebezpečí, jež hrozí dotčené osobě (účinně minimalizují riziko špatného zacházení po návratu) a zároveň pokud je lze v dobré víře považovat za spolehlivé (tamtéž, bod 20). Článek 3 Úmluvy tedy nebude porušen, pokud v konkrétním případě budou diplomatické záruky dostatečné k tomu, aby odstranily reálné nebezpečí špatného zacházení (rozsudek ve věci Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království, citovaný výše, § 186). Váha těchto ujištění záleží na okolnostech, které v uvedené době převažují (tamtéž, § 187).

81. Zásadní význam má dodržování lidských práv ve státě, do kterého má být dotyčná osoba nuceně navracena (vydána) a který v této souvislosti poskytuje záruky. Pokud totiž půjde o stát, kde dochází k systematickému porušování lidských práv, zejména práv zaručených čl. 2 a čl. 3 Úmluvy, která jsou absolutní, ani poskytnutí či sjednání individuálních záruk nemusí být shledáno dostatečným (rozsudek ve věci Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království, citovaný výše, § 188, obdobně UNHCR Note on Diplomatic Assurances, bod 21). Jen ve zřídkaových případech je však situace na poli lidských práv tak závažná, že k zárukám nelze vůbec přihlídnout (rozsudek ve věci Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království, citovaný výše, § 188). Stát vyhošťující či vydávající cizince musí zohlednit míru nebezpečí, jež cizinci v přijímající zemi hrozí, i otázku, nakolik účinně budou záruky zavedeny do praxe. Pro účely posouzení účinnosti poskytnutých záruk konkrétním státem je třeba přihlížet například k tomu, zda odpovědné vnitrostátní orgány budou vázány zárukami, které poskytly orgány odpovědné za nabídnutí záruk, jaká je obecná situace lidských práv a k jakékoli praxi dodržování či nedodržování poskytnutých diplomatických záruk (UNHCR Note on Diplomatic Assurances, bod 21)

82. Vydávající stát je povinen zkoumat kvalitu poskytnutých záruk a toho, zda je možno se na tyto záruky skutečně spolehnout, přičemž přihlédně k těmto faktorům: (i) jestli má příslušný soud možnost seznámit se s podmínkami těchto diplomatických záruk; (ii) jestli jsou záruky dostatečně konkrétní, anebo naopak vágní a příliš obecné; (iii) kdo záruky poskytl a jestli je tato osoba oprávněna zavazovat přijímající stát; (iv) v případě, že tyto záruky vydala ústřední vláda přijímajícího státu, jestli lze očekávat, že jimi budou vázány i místní úřady; (v) jestli se záruky vztahují k zacházení, které je v přijímajícím státě v souladu se zákonem či nikoli; (vi) jestli záruky poskytl smluvní stát Rady Evropy; (vii) délku a význam dvoustranných vztahů přijímajícího a vydávajícího státu, včetně toho, jestli přijímající stát v minulosti dodržoval podobné poskytnuté záruky; (viii) jestli lze ověřit dodržení uvedených záruk objektivním způsobem prostřednictvím diplomatických či jiných monitorujících mechanismů, včetně nerušeného přístupu k právním zástupcům dotčené osoby; (ix) jestli je v přijímajícím státě efektivní systém ochrany proti mučení, včetně toho, zda je ochoten spolupracovat s mezinárodními monitorujícími mechanismy (včetně neziskových organizací zabývajících se ochranou

lidských práv na mezinárodní úrovni) a jestli je ochoten vyšetřovat tvrzení o mučení a za mučení odpovědné osoby potrestat; (x) jestli byl dotyčný v minulosti vystaven špatnému zacházení v přijímajícím státě a (xi) jestli již zkoumaly spolehlivost poskytnutých záruk vnitrostátní soudy ve vydávajícím státu, který je smluvní stranou Úmluvy (rozsudek ESLP ve věci Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království, § 189, citovaný výše).

83. Na rozdíl od diplomatických záruk týkajících se neuložení trestu smrti, záruky vztahující se k otázce, jestli jedinec bude vystaven mučení, nelidskému či ponižujícímu zacházení v přijímajícím státě, vyžadují „neustálou bedlivost a dohled kompetentního a nezávislého ‚personálu‘“ (UNHCR Note on Diplomatic Assurances, bod 22). Je tedy snazší monitorovat ujištění ve vztahu k hrozbě uložení trestu smrti než ujištění, že dotyčný nebude vystaven nelidskému či ponižujícímu zacházení a mučení [tamtéž, bod 22, citace z rozsudku Nejvyššího soudu Kanady ve věci Suresh v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration), 2002, bod 124]. Stát, který poskytuje záruky týkající se mučení či jiného špatného zacházení, musí mít k dispozici dostatečně efektivní kontrolu osob, které se špatného zacházení mohou dopouštět [Council of Europe, Report by Alvaro Gil-Robles, Commissioner for Human Rights, 21-23 April 2004, CommDH(2004)13, 8. července 2004].

b) Aplikace uvedených principů

84. V posuzované věci se jeví jako problematická kombinace možného špatného zacházení v různých podobách: jednak velmi špatných podmínek ve vězeních včetně špatného zacházení s vězni, dále soudního procesu, v němž hrozí používání špatného zacházení s cílem opatřit si důkazy či přiznání. Existuje tedy reálné nebezpečí, že stěžovatelé budou vystaveni špatnému zacházení, a v tomto případě je obtížnější monitorovat poskytnutá ujištění, respektive je potřeba mít dostatečně efektivní kontrolu nad osobami, které by mohly s dotyčnými špatně zacházet, tím spíše, že lze obecně porušení tohoto závazku jen obtížně zjistit (viz výše body 68-69).

85. Státní zastupitelství i oba obecné soudy si postupně vyžádaly řadu ujištění. Městský soud sice souhlasil s tím, že k porušování lidských práv v Číně dochází ve větší míře než v České republice, zároveň však shledal, že dostatečnou zárukou proti špatnému zacházení představují již existující možnosti kontroly ze strany čínských státních orgánů, a nad rámec toho i poskytnuté diplomatické záruky, včetně záruky kontroly ze strany českého zastupitelského úřadu. Vrchní soud ujištění upřesnil jednak dožadáním doplňujících záruk ohledně hrozby mučení ve věznicích, a zároveň doplněním již poskytnutých ujištění do výroku.

86. Ze strany ČLR byla poskytnuta ujištění, že stěžovatelům nebude uložen trest smrti, že budou mít možnost požádat o podmíněné propuštění, bude dodržena zásada speciality, že nebudou vydáni třetímu státu bez souhlasu českých státních orgánů. Dále čínské státní orgány přiložily citaci ustanovení čínského trestního práva, včetně zákona o vězeňství, a ujištění, že bude umožněna návštěva místa vazby podle příslušných předpisů a že pracovníci zastupitelského úřadu se budou moci účastnit veřejného soudního jednání, budou informováni o výsledku trestního řízení a obdrží kopie rozsudků. Naopak nebylo možno opatřit obecnými soudy původně požadované ujištění, že konzulární pracovníci budou moci s dotčenými mluvit bez přítomnosti třetích osob s odvoláním se na mezinárodní konzulární právo (bod 16 výše). Dodatečná ujištění v podobě informací o

právech podezřelých z trestných činů podle zákonů po jejich vydání do ČLR jakožto záruku spravedlivého procesu a dodržování zákazu mučení a dalšího špatného zacházení získal i vrchní soud.

87. Optikou rozsudku ESLP ve věci Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království jsou tedy podmínky diplomatických záruk obecným soudům i Ústavnímu soudu známy (bod i v bodě 82 výše). Aby byly záruky dostatečně věrohodné, musí je předložit orgán k tomu oprávněný (bod iii v bodě 82 výše). Na nedostatečnou věrohodnost ujištění v tomto ohledu upozorňoval například stěžovatel c) již ve vyjádření k návrhu státního zastupitelství na přípustnost vydání. Městský soud se tímto argumentem nezabýval vůbec a vrchní soud jej odmítl. Mezi státy neexistuje dvoustranná smlouva, a proto podle vrchního soudu nelze považovat za vadný postup, kdy jsou nóty předávány velvyslanectvími. Vrchní soud se odmítl zabývat tím, jestli vyžadující stát postupoval podle čínských předpisů, neboť „[p]okud se v čl. 50 extradičního zákona Čínské lidové republiky upravuje působnost její generální prokuratury a nejvyššího soudu při poskytování záruk týkajících se mezi trestního stíhání či uložení trestu, není důvodu pochybovat o tom, zda vyžadující stát podle svých zákonů při formulaci extradiční žádosti postupoval“.

88. Při posuzování věrohodnosti záruk je podle výše citované judikatury ESLP třeba, aby se vydávající stát ujistil, že záruky předkládá orgán k tomu oprávněný podle vnitrostátních předpisů (srov. rozsudek ESLP ve věci Soldatenko proti Ukrajině ze dne 23. 10. 2008, č. 2440/07, § 73, podle něž neobstojí záruky, není-li jisté, zda je poskytl k tomu kompetentní orgán; pro opačný příklad, kdy záruky poskytl orgán k tomu oprávněný, srov. rozsudek ESLP ve věci Shamayev a další proti Gruzii a Rusku ze dne 12. dubna 2005, č. 36378/02, § 344). Podle čl. 2 čínského extradičního zákona, nestanoví-li jinak dvoustranná smlouva, má v průběhu extradičního řízení komunikovat MZV ČLR. Podle čl. 50 může MZV ČLR jménem ČLR poskytnout požadovaná ujištění. Jde-li ovšem o ujištění omezující trestní stíhání, je potřeba, aby o nich rozhodla Generální prokuratura ČLR, jde-li naopak o omezení ve vztahu k uloženému trestu, o tomto ujištění musí rozhodnout Nejvyšší soud ČLR. Ujištění byla poskytnuta postupně v dokumentech ze dne 7. února 2018 pod hlavičkou MZV ČLR, a další ujištění byla zasílána a podepsána výlučně Zastupitelským úřadem ČLR v Praze (ze dne 7. června 2018, 22. července 2018 a ze dne 6. srpna 2018). Čínská právní úprava v čl. 48 zákona o extradici sice umožňuje před podáním formální žádosti o vydání v urgentních případech postupovat pomocí diplomatických služeb, ale nikoli pokud jde o poskytování diplomatických záruk. Věrohodnost ujištění, jež nebyla poskytnuta Nejvyšším soudem ČLR (pokud jde o trest) a Generální prokuraturou ČLR (pokud jde o stíhání), je tak zpochybněna a neodpovídá standardům vyžadovaným judikaturou ESLP. Tento aspekt je přitom klíčový zejména proto, že není-li záruka poskytnuta k tomu příslušným státním orgánem, není vůbec jisté, zdali bude dostatečně zavazovat další státní orgány. V tomto případě tedy není známo, jestli záruky poskytnuté Zastupitelským úřadem ČLR v Praze zavazují orgány činné v trestním řízení.

89. Poskytnuté záruky se dále sice vztahují k zacházení, které je v souladu se zákonem (bod v v bodě 82 výše), nicméně nelze je považovat za dostatečně konkrétní (bod ii v bodě 82 výše). Zejména jde-li o záruku, že stěžovatelé nebudou vystaveni žádnému špatnému zacházení a bude s nimi veden spravedlivý proces, kterou si vrchní soud dožádal ještě jednou samostatně – což bylo zcela na místě –, čínské státní orgány (nadto možná bez

pravomoci tak učinit) poskytly pouze seznam mezinárodních úmluv o lidských právech a přehled práv vyplývajících osobám podléhajícím trestnímu řízení ze zákona. Také ESLP však považuje záruky formou pouhého odkazu na existující vnitrostátní právo a na lidskoprávní mezinárodní smlouvy jako nepostačující k zajištění dostatečné ochrany proti nebezpečí špatného zacházení v případech, kdy existují věrohodné zprávy o tom, že státní orgány dotčeného státu tolerovaly nebo se uchýlovaly k jednání zjevně v rozporu s Úmluvou (výše citovaný rozsudek ve věci Saadi proti Itálii, § 147). Za těchto okolností tak nelze uvedená ujištění považovat za dostatečně konkrétní, aby účinně ochránila stěžovatele před hrozícím špatným zacházením.

90. Věrohodnost záruk oslabuje i vyjádření MZV, podle něž nelze mít za to, že ČLR bude plně dodržovat diplomatická ujištění, že daná osoba či osoby nebudou podrobeny zacházení v rozporu s článkem 3 EÚLP. Vrchní soud v tomto ohledu náhled MZV nepovažoval za relevantní, neboť samo ministerstvo uvádí, že „v posledních letech nebyl ve výkonu trestu žádný český občan a zastupitelský úřad nemá přímou referenci o poměrech v čínských věznicích a v uvedené zprávě rovněž není jakákoliv zmínka o tom, že v minulosti by tento úřad s kontrolou dodržování záruk vztahujících se k vydané osobě měl jakékoliv vlastní nebo alespoň zprostředkované informace, tím spíše takové, které by odůvodňovaly vyjádření pochybností o dodržování takových záruk.“ Jedním z kritérií, které je třeba v souladu s judikaturou ESLP vyžadovat, je také délka a význam dvoustranných vztahů přijímajícího a vydávajícího státu, včetně toho, jestli přijímající stát v minulosti dodržoval podobné poskytnuté záruky (bod vii v bodě 82 výše). V případě, že žádné zkušenosti s dodržováním poskytnutých záruk vydávající stát nemá, je spíše na místě být více obezřetný, než záruky bez jakýchkoli pochyb přijmout, a to tím spíše, když z dalších zpráv vyplývají různé případy porušování lidských práv. Případně se měly obecné soudy pokusit zjistit dodržování záruk, na základě nichž byly vydány osoby z jiných evropských států.

91. Skutečnost, že s dodržováním záruk v případě ČLR nejsou zkušenosti, by do určité míry mohla nahradit možnost nezávislé kontroly podmínek ve věznicích objektivním způsobem prostřednictvím diplomatických či jiných monitorujících mechanismů (bod viii v bodě 82 výše), kterou státní zastupitelství požadovalo v podobě možnosti navštívit vydané osoby konzulárními pracovníky bez přítomnosti třetích osob. Tomuto požadavku však čínské orgány nevyhověly. K námitce čínských orgánů, že se jedná o požadavek neupravený konzulárním právem, je potřeba zdůraznit, že v posuzovaném případě se nejedná o požadavek plynoucí z konzulárního práva, upravujícího styk zastupitelského úřadu s českými státními občany (potažmo s občany Evropské unie), ale o požadovanou mezistátní garanci proti riziku špatného zacházení. Navíc by bylo vhodnější, kdyby požadavek na takovou záruku obsahoval rovněž možnost návštěvu iniciovat ze strany samotných stěžovatelů. Vrchní soud žádal opakovaně ujištění o možnosti návštěvy vyžádaných osob konzulárními pracovníky i z podnětu těchto osob a čínský zastupitelský úřad zopakoval záruku danou předtím, že taková návštěva bude moci být uskutečněna podle čínských předpisů.

92. Ze zpráv založených v soudním spise vyplývá, že špatné zacházení se v ČLR využívá jako prostředek výslechů (zpráva MZV). Možnost pouhé návštěvy vydaných osob za přítomnosti čínského personálu, při níž by navštívené osoby mohly mít obavy o jakémkoli špatném zacházení mluvit, se nejeví jako dostatečně efektivní možnost monitorovat dodržování uvedeného příslibu. Za současné situace, kdy mají být návštěvy

povoleny podle čínských předpisů, není ani jasné, jak by toto ujištění mělo fungovat v praxi. Podle § 48 příloženého zákona o vězeňství se odsouzení k trestu odnětí svobody mohou setkat se svými příbuznými či opatrovníky. Ze zákona neplyne, že by byla možnost i jiných návštěv nad jeho rámec, a poskytnuté ujištění takové právo nekonkretizuje. Pokud jde o možnost korespondence, ta je rozšířena i na další osoby, ale „korespondence podléhá kontrole vězení. Věznice může zadržet korespondenci, o jejímž obsahu bylo zjištěno, že může bránit nápravě odsouzených“ (§ 47 doloženého zákona o vězeňství). Ani tato možnost písemné komunikace by tudíž pro stěžovatele nebyla reálně v případě špatného zacházení využitelná.

93. Dalším aspektem, který by mohl zvrátit pochyby o věrohodnosti záruk, je efektivní systém ochrany proti mučení a dalšímu špatnému zacházení, včetně otázky, zda uvedený stát je ochoten spolupracovat s mezinárodními monitorujícími mechanismy a je ochoten vyšetřovat tvrzení o špatném zacházení a za špatné zacházení odpovědné osoby potrestat (viz bod ix v bodě 82 výše). Tomuto aspektu se však obecné soudy rovněž ve svých rozhodnutích nevěnovaly.

94. Z výše uvedeného plyne, že poskytnuté diplomatické záruky účinně neminimalizují riziko špatného zacházení po nuceném návratu a nelze je v dobré víře považovat za spolehlivé, proto nebyly v případě stěžovatelů dostatečné k tomu, aby odstranily reálné nebezpečí špatného zacházení v rozporu čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy v případě vydání stěžovatelů do ČLR.

C. Závěr

95. **Z absolutního zákazu mučení nebo podrobení krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu (špatného zacházení) zaručeného v čl. 3 Úmluvy i čl. 7 odst. 2 Listiny plyne požadavek důkladného přezkumu toho, zda po nuceném návratu (extradici či vyhoštění) jednotlivci nehrozí reálné nebezpečí, že bude vystaven špatnému zacházení. Důkladný přezkum znamená, že hodnocení reálného nebezpečí újmy musí být přiměřené, aktuální a dostatečně ověřené z objektivních zdrojů od více spolehlivých autorit.**

96. **Poskytne-li cizinec v situaci nuceného návratu závažné důvody domnívat se, že mu hrozí újma v podobě špatného zacházení, je třeba, aby příslušný státní orgán odpovědný za rozhodnutí o nuceném návratu rozptýlil pochyby, že v zemi, do níž bude cizinec navrácen, mu hrozí reálné nebezpečí špatného zacházení. Vyžaduje-li tento státní orgán pro rozhodnutí o nepřipustnosti nuceného vydání, aby špatné zacházení bylo natolik samozřejmým jevem, že by bylo vysoce pravděpodobné, že by postihlo navráceného jednotlivce, případně aby šlo o plošnou a četnou praxi, neodpovídá to standardům ochrany před špatným zacházením, plynoucím z čl. 3 Úmluvy a čl. 7 odst. 2 Listiny.**

97. **Spolehnout se na diplomatické záruky v extradičním řízení lze pouze tehdy, pokud účinně minimalizují riziko špatného zacházení po návratu a pokud je lze v dobré víře považovat za spolehlivé. Článek čl. 3 Úmluvy nebo 7 odst. 2 Listiny proto nebude nuceným návratem cizince porušen pouze tehdy, budou-li v konkrétním případě diplomatické záruky dostatečné k tomu, aby odstranily reálné nebezpečí špatného zacházení v zemi, do níž je cizinec vydáván.**

98. Vrchní soud a městský soud zasáhly do práva stěžovatelů, aby bylo k aktuálnímu datu jejich rozhodování důsledně posouzeno riziko mučení, krutého, nelidského či ponižujícího zacházení v případě návratu stěžovatelů do země původu tím, že si neopatřily dostatečné informace o hrozícím riziku, tím, že při hodnocení uvedených informací uplatnily příliš vysoký důkazní standard plošného rozšíření či vysoké pravděpodobnosti (pokud jde o podmínky ve věznicích a samotný průběh trestního stíhání) a tím, že vyhodnotily diplomatické záruky jako postačující, přestože ve skutečnosti nepředstavují dostatečnou záruku k odstranění reálného nebezpečí špatného zacházení. Tím obecné soudy porušily čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy.

99. S ohledem na tyto důvody pro zrušení napadených usnesení se Ústavní soud již nezabýval dalšími námitkami stěžovatelů.

100. Protože napadenými usneseními bylo porušeno základní právo stěžovatelů, aby státní orgány důkladně posoudily, zda v důsledku vydání nebudou vystaveni mučení ani podrobeni krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu podle čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy, Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona o Ústavním soudu zrušil napadená usnesení městského soudu a vrchního soudu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 2. dubna 2020

Kateřina Šimáčková
předsedkyně senátu